

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Nezaměstnanost ve vybraných zemích Evropské unie

Slovenská republika a Polská republika

Dominika Částková

© 2023 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Dominika Částková

Ekonomika a management

Název práce

Nezaměstnanost ve vybraných zemích Evropské unie – Slovenská republika a Polská republika

Název anglicky

Unemployment in selected countries of the European Union – the Slovak Republic and the Republic of Poland

Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie: Slovenská republika a Polská republika. Dílčím cílem je identifikovat hlavní problémy na trhu práce a faktory ovlivňující nezaměstnanost ve vybraných zemích.

Metodika

Bakalářská práce bude rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část práce bude zpracována formou literární rešerše s využitím studia odborné literatury českých a zahraničních autorů; čerpány budou rovněž aktuální informace z odborných časopisů a internetových zdrojů. V praktické části práce bude provedena analýza základních makroekonomických ukazatelů souvisejících s nezaměstnaností ve vybraných ekonomikách. Pro analýzu shromážděných údajů bude využita statistická analýza dat. Aktuální data budou čerpána ze statistických úřadů vybraných zemí a Eurostatu. V práci bude použita zejména metoda deskripce a komparativní analýzy.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

Slovenská republika, Polská republika, trh práce, nezaměstnanost, míra nezaměstnanosti, druhy nezaměstnanosti, příčiny a důsledky nezaměstnanosti

Doporučené zdroje informací

BUCHTOVÁ, B. Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický, a sociální problém. Praha: Grada Publishing, 2002. Psyché (Grada). 236 s. ISBN 80-247-9006-8.

BUCHTOVÁ, B., ŠMAJS, J. BOLELOUCKÝ, Z. Nezaměstnanost. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013. 187 s. ISBN 978-80-247-4282-3.

HALÁSKOVÁ, R. Trh práce a politika zaměstnanosti. Ostrava: Ostravská univerzita, 2002. ISBN 80-7042-595-4.

HESKOVÁ, M. Trh práce v podmínkách Evropské unie. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú., 2018. ISBN 978-80-7556-032-2.

SAMUELSON, P. A. NORDHAUS, W. D. Ekonomie. 18. vyd. Praha: NS Svoboda, 2007. ISBN 978-80-205-0590-3 .

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Elizbar Rodonaia, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 18. 8. 2022

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 10. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 12. 03. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci Nezaměstnanost ve vybraných zemích Evropské unie – Slovenská republika a Polská republika jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.3.2023

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu práce panu Mgr. Elizbaru Rodonaiovi, Ph.D., za trpělivost, ochotu a cenné rady, které mi pomohly tuto práci dokončit.

Nezaměstnanost ve vybraných zemích Evropské unie

Slovenská republika a Polská republika

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou nezaměstnanosti v Polské republice a v Slovenské republice. V rámci zpracování teoretické i praktické části práce jsou pro sběr a analýzu dat využity statistické úřady, jejich analýzy a relevantní odborná literatura. Práce se zaměřuje na různé typy nezaměstnanosti, její příčiny a důsledky, porovnání její míry ve vybraných zemích a její vliv na ekonomiku a společnost. Dále práce charakterizuje další makroekonomické ukazatele, které s tématem souvisí. Výsledkem této práce je přispění k porozumění termínu nezaměstnanosti, který vychází z praktické i teoretické části a následné porovnání výsledků analýz různých druhů nezaměstnanosti a makroekonomických ukazatelů těchto států.

Klíčová slova: Slovenská republika, Polská republika, trh práce, nezaměstnanost, míra nezaměstnanosti, druhy nezaměstnanosti, příčiny a důsledky nezaměstnanosti

Unemployment in selected countries of the European Union – the Slovak Republic and the Republic of Poland

Abstract

This bachelor's thesis deals with the analysis of unemployment in the Polish Republic and the Slovak Republic. As part of the processing of the theoretical and practical parts of the work, statistical offices, their analyzes and relevant professional literature are used for data collection and analysis. The work focuses on different types of unemployment, its causes and consequences, comparison of its rate in selected countries and its effect on the economy and society. Furthermore, the work characterizes other macroeconomic indicators that are related to the topic. The result of this work is a contribution to the understanding of the term unemployment, which is based on the practical and theoretical part and the subsequent results of the comparison of analyzes of various types of unemployment and macroeconomic indicators of these countries.

Keywords: Slovak Republic, Polish Republic, labor market, unemployment, unemployment rate, types of unemployment, causes and consequences of unemployment

Obsah

Úvod	11
1 Cíl práce a metodika	12
1.1 Cíl práce	12
1.2 Metodika	12
2 Teoretická východiska	13
2.1 Trh práce	13
2.1.1 Poptávka na trhu práce.....	14
2.1.2 Nabídka na trhu práce	15
2.1.3 Rovnováha na trhu práce	17
2.1.4 Ustanovení o nominální a reálné mzdě.....	18
2.2 Dělení trhu práce	18
2.2.1 Primární a sekundární trh práce	19
2.2.2 Interní a externí trh práce.....	19
2.2.3 Formální a neformální trh práce	19
2.3 Nezaměstnanost.....	20
2.3.1 Frikční nezaměstnanost.....	22
2.3.2 Sezónní nezaměstnanost	22
2.3.3 Strukturální nezaměstnanost	22
2.3.4 Cyklická nezaměstnanost.....	23
2.3.5 Dobrovolná nezaměstnanost	23
2.3.6 Nedobrovolná nezaměstnanost	24
2.3.7 Nezaměstnanost mladých lidí	24
2.3.8 Dlouhodobá, střednědobá a krátkodobá nezaměstnanost	25
2.3.9 Efekty nezaměstnanosti	26
2.4 Aktivní a pasivní politika zaměstnanosti	26
2.4.1 Politika zaměstnanosti Slovenské republiky.....	27
2.4.2 Politika zaměstnanosti Polské republiky	29
2.5 Inflace.....	32
2.6 Hrubý domácí produkt	34
3 Vlastní práce	37
3.1 Charakteristika vybraných zemí.....	37
3.1.1 Základní charakteristika Polské republiky a její ekonomické situace	37
3.1.2 Základní charakteristika Slovenské republiky a její ekonomické situace	39
3.1.3 Srovnání HDP Polska a Slovenska	41
3.1.4 Vývoj inflace Slovenska	42
3.1.5 Vývoj inflace Polska	44

3.1.6	Srovnání inflací Polska a Slovenska	46
3.2	Vývoj nezaměstnanosti ve vybraných zemích	46
3.2.1	Míra nezaměstnanosti na Slovensku	47
3.2.2	Míra nezaměstnanosti Polska	49
3.2.3	Srovnání míry nezaměstnanosti	51
3.2.4	Dlouhodobá míra nezaměstnanosti Slovenska	52
3.2.5	Dlouhodobá míra nezaměstnanosti Polska	53
3.2.6	Srovnání vývoje dlouhodobé nezaměstnanosti	54
3.3	Struktura nezaměstnanosti ve vybraných zemích	55
3.3.1	Nezaměstnanost podle pohlaví	55
3.3.2	Srovnání vývoje nezaměstnanosti podle pohlaví	57
3.3.3	Nezaměstnanost podle úrovně vzdělání	57
3.3.4	Srovnání vývoje nezaměstnanosti podle úrovně vzdělání	60
3.3.5	Nezaměstnanost mladých lidí	61
3.3.6	Nezaměstnanost mladých Poláků	61
3.3.7	Nezaměstnanost mladých Slováků	62
3.3.8	Srovnání vývoje nezaměstnanosti mladých	62
	Výsledky a diskuse	64
4	Závěr	66
5	Seznam použitých zdrojů	68
6	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	75
6.1	Seznam obrázků	75
6.2	Seznam grafů	75
6.3	Seznam použitých zkratk	76

Úvod

Nezaměstnanost ať je příliš vysoká nebo nízká je dlouhodobým problémem, se kterým se setkali či setkávají snad všechny státy světa. V současné době se tato problematika dotýká stále většího počtu ekonomicky aktivních obyvatel, kterým by měl pomoci stát. Ten se za pomoci aktivních a pasivních politik zaměstnanosti snaží zmírňovat dopady ztráty zaměstnání a dopomáhat k nalezení vhodného pracovního místa co nejlépe, pomocí různých podpůrných aktivit jako jsou podpory v nezaměstnanosti, tvorba pracovních příležitostí, vzdělávání a odborný výcvik.

Tato bakalářská práce se bude zabývat komparací nezaměstnanosti ve vybraných zemích Evropské unie, a to Slovenské republiky a Polské republiky. Státy byli vybrány na základě kulturní podobnosti, geografické blízkosti a společné historie. A tak se nabízelo prozkoumat, zda jsou si i přes všechny společné vlastnosti i ekonomicky podobné, a hlavně zda je vývoj nezaměstnanosti obdobný.

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí, a to na teoretickou a praktickou část. V teoretické části budou popsány odborné termíny a makroekonomické ukazatele, které úzce souvisí s nezaměstnaností a budou prozkoumávány napříč celou prací. Praktická část se bude věnovat analýze právě výše zmíněných termínů, které se objeví v teoretické části. Analýza bude provedena na základě grafů a tabulek, jejichž data budou získána ze statistických úřadů obou zemí, z dat Světové banky a Eurostatu. Následně v kapitole Výsledky a diskuze bude provedena komparace nezaměstnanosti a dalších makroekonomických mezi vybranými zeměmi. Z tohoto porovnání budou vyvozeny výsledky práce, které budou zdůvodněny.

1 Cíl práce a metodika

1.1 Cíl práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je analýza a komparace nezaměstnanosti ve vybraných státech Evropské unie, a to v Polské republice a Slovenské republice ve stanoveném časovém období 2012-2021. Mezi dílčí cíle patří identifikace hlavních faktorů, které nezaměstnanost ovlivňují a problémů na trhu práce ve vybraných státech.

1.2 Metodika

Práce byla rozdělena do dvou hlavních částí, a to na část teoretickou a praktickou. Teoretická část bakalářské práce se zabývala zpracováním potřebné teorie pomocí odborné literatury, jak českých, tak zahraničních autorů, z odborných článků a aktuální informace byly zjišťovány z relevantních internetových zdrojů. Také bylo čerpáno ze statistických úřadů obou vybraných zemí, zároveň ze světové banky, OECD a Eurostatu. V této části taky byly vytyčeny a popsány termíny, které úzce souvisí s nezaměstnaností. Blíže byl také charakterizován trh práce, nabídka a poptávka na něm, charakteristické rysy trhu práce a jeho rozdělení. Dále bylo vysvětleno, co to je nezaměstnanost, její druhy, příčiny, důsledky a politiky nezaměstnanosti ve vybraných státech. Dále byly popsány makroekonomické ukazatele jako je HDP a inflace a vysvětleno, jak s tématem nezaměstnanosti souvisí.

V praktické části byly nejdříve stručně popsány vybrané země – Polská republika a Slovenská republika. Následně byla provedena analýza jejich vývoje HDP a inflace, oba ukazatele byly následně porovnány mezi sebou a současně s průměrem Evropské unie pro větší přehled. Potom přišla na řadu komparace a analýza nezaměstnanosti v těchto státech. Na základě dat získaných ze Štatistického úradu Slovenskej republiky, ze statistického úřadu Polska (Główny urząd statystyczny), z OECD a z Eurostatu byly vytvořeny grafy a tabulky, které se zabývaly vývojem míry nezaměstnanosti, vývoje dlouhodobé nezaměstnanosti, vývoje nezaměstnanosti podle pohlaví, úrovně vzdělání a také míry nezaměstnanosti u mladých lidí. Veškerá data byla zpracovávána primárně v období 2012 až 2021, pokud v době zpracování již byla novější, tak byla v práci zmíněna. Celá práce byla zpracována pomocí metod komparativní analýzy a deskripce.

2 Teoretická východiska

V teoretické části jsou stručně ale výstižně popsány základní termíny, které se napříč celou prací objevují. Uvedena a vysvětlena definice trhu práce s použitím nabídky a poptávky, rovnováhy na pracovním trhu a ustanovení o reálných a nominálních mzdách. Dále se mezi termíny objeví charakteristika pojmu nezaměstnanosti a následné vymezení jejích druhů.

2.1 Trh práce

„Trh práce je charakterizován tržní poptávkou a tržní nabídkou práce. Na trhu existuje konkurence na straně poptávky i na straně nabídky.“ (Holman, 2008, s 142).

Práce je nejdůležitějším faktorem, díky kterému se vytváří a zajišťuje produkce statků a služeb. Je to účelová lidská činnost sloužící produkci předmětů, které mají hodnotu nejen pro jedince, ale i pro celou společnost. Na rozdíl od půdy či kapitálu, je práce jedinečným výrobním faktorem. Stejně jako jiní vlastníci výrobních faktorů i zde dostávají zaměstnanci za poskytnutí výrobního faktoru (práce) firmám finanční ohodnocení – tedy mzdu. (Jurečka, 2010, s. 240)

Trh práce je specifickým trhem, mezi jeho specifika patří právě to, že pracovní síla je úzce spjata s osobností člověka.

Smysl trhu práce je v podstatě úplně stejný jako u každého jiného trhu, vzájemně na sebe působí nabídka a poptávka. Je to jeden z nejdůležitějších prvků celého ekonomického systému, bez trhu práce by nemohla ekonomika spolehlivě fungovat jako celek. (Lipovská, 2017, s. 80).

Setkáváme se tu zde s tím, že práci nabízí mnoho lidí, ale i mnoho firem práci poptává. To znamená, že konkurence existuje na obou dvou stranách trhu práce. Jak na straně nabídky, tak i poptávky. Zároveň trh práce může být ovlivněn různými faktory, jako jsou vládní politiky, ekonomické podmínky, technologický pokrok, demografie a sociální normy. Na konkurenčním trhu práce budou pracovníci s dovednostmi, po kterých je vysoká poptávka,

pravděpodobně vydělávat vyšší mzdy, zatímco pracovníci s dovednostmi, po kterých je nízká poptávka, mohou mít problém najít zaměstnání nebo vydělat nízké mzdy.

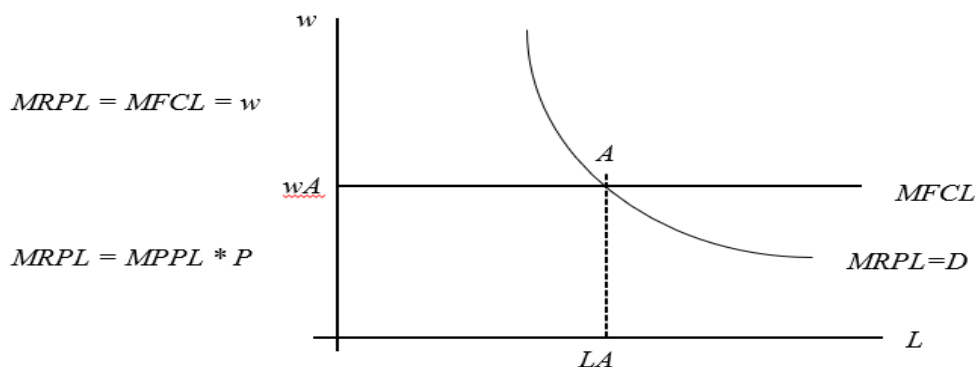
Objevují se nám 4 základní ekonomické složky – nabídka a poptávka po práci, rovnováha na trhu a ustanovení reálných a nominálních mezd.

2.1.1 Poptávka na trhu práce

Poptávka po práci je určité množství práce v určitém časovém období, které zaměstnavatel najímá při různých mzdových sazbách. Na straně poptávky tedy stojí především firmy, jejichž cílem je maximalizace zisku.

Firmy poptávají takové množství práce, které pokryjí a převýší náklady při přijetí nového pracovníka. I zde nám platí funkce klesající poptávky. Graf poptávky po práci bude mít vždy klesající průběh, protože čím nižší je mzdová sazba na zaměstnance, tím více zaměstnanců bude moci firma najmout.

Graf 1 poptávka na trhu práce

Zdroj: Vlastní zpracování podle Macákové, 2003

V tomto grafu vidíme poptávku na trhu práce za podmínek dokonalé konkurence. Poptávka po práci se značí D a je vyjádřena příjmem mezního produktu práce MRPL (marginal revenue from labour), jedná se o dodatečný příjem, který firma získá prodejem produktu, vytvořeným dodatečnou vstupem, za předpokladu, že ostatní jsou konstantní. Čili je

definován jako mezní fyzický produkt práce MPPL (marginal physical product) vynásobený cenou produktu (P). (Neumann, 2010)

Mezní fyzický produkt práce je objem produkce vyrobený jedním pracovníkem. Cena P, je cena, za kterou se vyrobené produkty prodávají. Firma se nachází v optimu, pokud najímá takové množství práce, ve kterém se $MRPL = MFCL$ (marginal factor cost). Firma v dokonalé konkurenci je příjemcem ceny, proto je konfrontována s horizontální individuální nabídkou práce (ve smyslu nabídky práce jedné firmě).

Poptávka je nejčastěji ovlivňována technickým pokrokem, ten může způsobit jak pokles, tak i její nárůst. Technický pokrok ovlivňuje produktivitu práce, může způsobit obohacení o nové statky či služby, což vede k růstu poptávky. Ale zároveň může zapříčinit propouštění pracovníků v určitém odvětví např. při automatizaci výroby je člověk nahrazen strojem, a to vede zase k jejímu poklesu.

2.1.2 Nabídka na trhu práce

Na straně nabízejícího nám stojí člověk, poskytovatel výrobního faktoru, který si hledá práci a je ochoten nabídnout určité množství času na trhu za finanční ohodnocení, mzdovou sazbu. V teorii se předpokládá, že každý poskytovatel výrobního faktoru si určuje sám, kolik množství práce poskytne a kolik mu zbyde volného času.

„Maximálního užitku je dosaženo tehdy, když mezní užitek dodatečné jednotky času je v obou alternativách využití času shodný. Jestliže je mezní užitek poslední jednotky volného času větší než mezní užitek ze zboží financovaného poslední hodinou práce, člověk pracuje příliš dlouho. Snižením práce o hodinu může zvýšit celkový užitek. Naopak je-li mezní užitek ze zboží financovaného poslední hodinou práce větší než mezní užitek poslední hodiny volného času, člověk nepracuje pro dosažení co největšího užitku dostatečně dlouho.“
(MACÁKOVÁ, 2003, s.162)

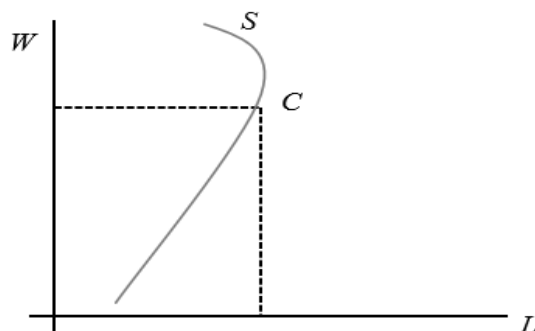
Množství času, které je člověk ochoten nabídnout se úměrně zvyšují se mzdovou sazbou, z čehož vyplývá, že mnohem více lidí bude ochotno pracovat za nadstandardní mzdu než za tu minimální.

Jak tedy působí výše mzdového ohodnocení na nabízené množství práce? Nabídku práce ovlivňují dva efekty, a těmi jsou efekt substituční a důchodový efekt. Mzda je pro nás cenou volného času, což znamená že, čím vyšší je mzda, tím je volný čas dražší. Při vysoké mzdě, jsou lidé ochotni vyměnit svůj volný čas, za větší množství času strávených prací. Mzda je ale také i důchodem, čím vyšší náš důchod je, tím více nás to motivuje kupovat si volný čas a nabízet méně práce. (Holman, 2007, s.267)

Substituční efekt nám říká, že mzda představuje cenu našeho volného času, její růst dělá volný čas pro člověka „dražším“ a tlumí jeho zájem o volný čas. Naopak pokles mzdy zvyšuje „cenu“ volného času a zájem o snížení množství nabízené práce. Tedy kolik jsme ochotni našeho volného času vyměnit, při určité výši mzdy. (Jurečka a kol., 2018).

Důchodový efekt znamená, že rostoucí mzda podněcuje poptávku po různých statcích, včetně volného času. Při růstu důchodu se zvyšuje poptávka po volném času. Důchodový efekt proto vyvolává snížení nabízeného množství práce. (Jurečka a kol., 2018).

Graf 2 Křivka nabídky práce

Zdroj: Vlastní zpracování podle Buchtové, 2002

Kde:

- S nabídka
- w mzdy
- L práce
- C množství nabízené práce za mzdu

V grafu nabídky práce je vidět nejdříve rostoucí vývoj křivky, s růstem w se zvyšuje množství L , pokud sazba mezd dosáhne bodu C , tak začne působit důchodový efekt a dojde k zpětnému zakřivení.

Mezi hlavní faktory, které ovlivňují nabídku řadíme: (Dvořáková, 2007, s. 67):

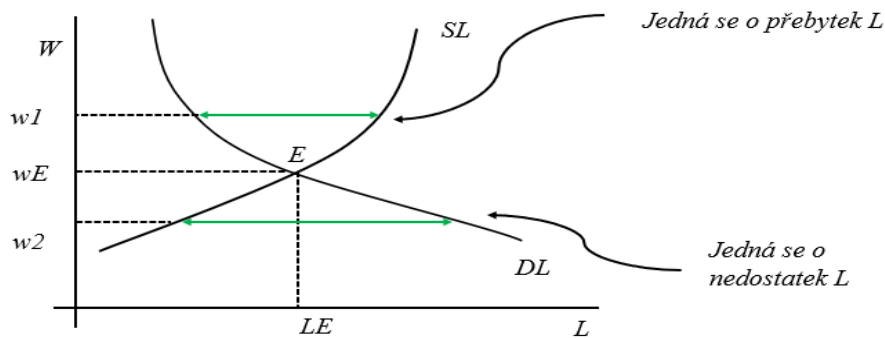
- současná a očekávaná úroveň reálné mzdy
- majetkové poměry domácností v dané ekonomice
- jiné příjmy, které jsou získávány mimo práci, včetně podpory v nezaměstnanosti apod.,
- demografický vývoj v zemi,
- ekonomická aktivita obyvatelstva
- zvyky, kultura a tradice v oblasti práce

2.1.3 Rovnováha na trhu práce

Rovnováha na trhu práce nastane v momentě, kdy při určitém množství hodinové mzdy je dostatečné množství potenciálních pracovníků, tak i zaměstnavatelů. Poptávané a nabízené množství je při určité výši mzdy stejné. Rovnováha na trhu je ideální stav, v praxi je ale neuskutečnitelný.

Tržní poptávka po práci je tedy klesající, tržní nabídka práce je naopak rostoucí, zpětné zakřivení individuálních nabídek se v prostoru trhu již neprojevuje. Cena práce se utváří na konkurenčním trhu práce vztahem tržní nabídky a poptávky. Jejich rovnost znamená konstituování rovnovážné mzdové sazby a rovnovážné zaměstnanosti práce.

Graf 3 Rovnováha na trhu práce

Zdroj: Vlastní zpracování podle Holmana, 2011

V určitých situacích se setkáváme s nerovnováhou na trhu, zde ji rozdělujeme na přebytek pracovních sil na trhu anebo na jejich nedostatek.

Při zvýšení mzdové sazby na úroveň w_2 dochází k přebytku nabídky pracovní síly. Z toho plyne, že vzniká nezaměstnanost a mzdové sazby budou klesat zpátky na úroveň rovnovážné mzdy.

Naopak v případě poklesu mzdové sazby na úroveň w_1 je na trhu nedostatek pracovní síly. Což znamená, že firmy mezi sebou soutěží o získání pracovní síly a tím pádem lákají na zvýšené mzdové sazby, směrem zpět k rovnovážnému mzdovému bodu.

2.1.4 Ustanovení o nominální a reálné mzdě

Reálná mzda je odměna za odvedenou práci, je to cena té práce. Vyjadřuje poměr mezi důchodem a ceně životních potřeb, to, co je možné si za tuto mzdu koupit. Je očištěna o inflaci. Z trhu práce odstraňuje nedobrovolnou zaměstnanost. Ustálí se v momentě, když se v tržním prostředí sladí nabízené a poptávané množství práce. (Holman, 2010, s. 361)
Zatímco nominální mzda je jen suma peněz, kterou každý zaměstnanec dostává.

2.2 Dělení trhu práce

Na trhu práce se nám nesetkává pouze jedna poptávka s jednou nabídkou, ale dochází ke konkurenci, jak ze strany nabídky, tak i poptávky. Právě to trh dále dělí na dílčí segmenty.

Trh práce můžeme dělit na primární a sekundární, interní či externí anebo formální a neformální.

2.2.1 Primární a sekundární trh práce

Primární (vnitřní nebo jádrový) trh práce je trh, ne kterém převládají poměrně jistá pracovní místa, s lepšími pracovními podmínkami, lepším platem atd. Na trhu sekundárním či periferním se setkáváme s úplným opakem, nejistá pracovní místa, s nejistotou stálé práce v budoucnosti a zároveň špatnými mzdami. Zaměstnanci jsou na něm vystaveni vyššímu riziku ztráty zaměstnání. (Raudenská, 2019 s. 121)

2.2.2 Interní a externí trh práce

Interní trh práce (vnitřní trh) představuje pracovní příležitosti uvnitř jednotlivých firem. Organizace, které takto fungují shromažďují dokumenty (znalosti, hodnocení atd.) o svých současných pracovnících. Tito evidovaní pracovníci jsou pak v rámci Při uvolnění či vzniku nové pozice, dochází k přemísťování pracovníků v rámci organizace. Je to trh práce v rámci firmy a dostupnost těchto míst pro běžného uchazeče nízká. Je-li některá role velmi důležitá nebo prestižní, může být na ní vypsán i externí konkurz. (Šmída, 2007, s. 209)

Externí trh práce (vnější trh) představuje trh, kde se pracovníci nabízející svou pracovní sílu a kvalifikaci setkávají s firmami nabízející volná pracovní místa. Vnější trh představuje nástroj přizpůsobování pracovní síly změněné struktury výroby.

2.2.3 Formální a neformální trh práce

Formální trh je veřejný a oficiální trh pracovních příležitostí, je kontrolován a regulován institucemi k tomu určenými – např. daňové úřady. (Mareš, 1998, s 172)

Kdežto neformální trh je mimo kontrolu těchto institucí a pracovní příležitosti zde jsou řazeny do takzvané šedé či černé ekonomiky. Jedná se například o, samozásobitelství

domácností přes různé formy nelegálního podnikání obcházejících daňovou a pracovní legislativu až po jednání vyloženě kriminální povahy.

Šedá ekonomika je ekonomika na hraně legality či již nelegality, jsou zde činnosti produktivní. (různé melouchy pro přátele atd.) V černé ekonomice nacházíme aktivity již za hranicí legálnosti, vyloženě kriminální činnosti, které snižují společenský blahobyt. (kradené zboží, prostituce). (Jurečka, 2017, s. 36)

2.3 Nezaměstnanost

Je to jeden z nejdůležitějších ukazatelů správného fungování ekonomiky na trhu práce. Sociálněekonomický jev, který je spojený s existencí trhu práce. Nezaměstnanost určuje množství nezaměstnaných, a proto je důležité určit jaká osoba je nezaměstnaná. Patří mezi poruchy trhu práce a je spojena s přebytkem na straně nabídky.

*„Za **nezaměstnané** jsou podle definice ILO považovány osoby, které v referenčním období neměly žádné zaměstnání, neodpracovaly ani jednu hodinu za mzdu nebo odměnu a aktivně hledaly práci, do které by byly schopny nastoupit nejpozději do dvou týdnů. Je třeba vzít v úvahu skutečnost, že definice nezaměstnaných podle ILO se liší od definice uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce Ministerstva práce a sociálních věcí.“ (ČSÚ, 2022)*

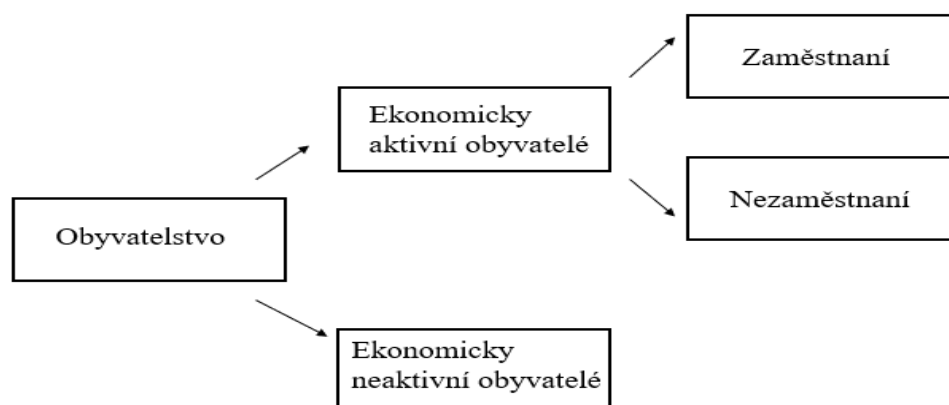
Rozsah nezaměstnanosti vyjadřuje míra nezaměstnanosti (unemployment rate), která je podle ČSÚ definována vztahem:

$$\text{Míra nezaměstnanosti} = \frac{\text{počet nezaměstnaných osob}}{\text{pracovní síla}} \times 100 \% \quad (1)$$

Tato rovnice ukazuje, že míra nezaměstnanosti vyjadřuje podíl nezaměstnaných osob a pracovní síly. Podle Eurostatu pracovní silou označujeme ekonomicky aktivní obyvatelstvo zahrnující zaměstnané i nezaměstnané. Jako ekonomicky neaktivní obyvatelstvo považujeme ty, kteří jsou nezaměstnaní a práci si nehledají.

Český statistický úřad definuje ekonomicky aktivní obyvatelstvo jako všechny osoby patnáctileté a starší, které jsou buď zaměstnané, samostatně výdělečně činné, pracující důchodce a studenty, ženy na mateřské dovolené, osoby v základní, náhradní nebo civilní vojenské službě, ve vazbě a výkonu trestu nebo osoby nezaměstnané. Údaj o počtu ekonomicky aktivních osob není plně srovnatelný na předchozí cenzy.

Obrázek 1 Druhy obyvatelstva

Zdroj: Vlastní zpracování podle Holmana, 2016

Za hlavní příčiny nezaměstnanosti jsou považovány:

- Nedostatek požadovaných schopností a vzdělání
- Zásahy státu na trhu práce
- Nárůst populace
- Nedostatečná kvalifikace
- Zvyšování mezd

Jako přirozenou míru nezaměstnanosti bereme stav, kdy je počet nezaměstnaných nižší nebo rovný počtu volných pracovních příležitostí na trhu práce. I. Také je přirozená míra nezaměstnanosti spojená se stabilní úrovní inflace. (Jurečka a kol.,2017, s. 162)

Podle příčin vzniku můžeme nezaměstnanost rozdělit do čtyř typů – frikční, sezónní, strukturální a cyklickou. Další kritérium používané pro analýzu nezaměstnanosti je dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost.

2.3.1 Frikční nezaměstnanost

Vzniká, když se zaměstnanci dobrovolně vzdají svého zaměstnání, protože si hledají jiné. Hledají např. lepší pracovní podmínky, lepší mzdu anebo se snaží předejít ohlášenému/očekávanému propouštění.

Doba trvání frikční nezaměstnanosti je ovlivněna časem potřebným k získání nového zaměstnání. Do toho zahrnujeme získávání informací o volných pracovních pozicích, porovnávání a volbě až po nástup. (Dvořáková, 2011, s. 91)

2.3.2 Sezónní nezaměstnanost

Tento typ nezaměstnanosti se projevuje víceméně pravidelnými výkyvy v průběhu roku, ovlivněny jsou hlavně ty sektory ekonomiky, které silně závisí na ročním období. Kromě počasí může záviset také např. na sezónních výkyvech poptávky po různých produktech a službách. Jedná se o krátkodobý typ nezaměstnanosti. Jde hlavně o zemědělství, lesnictví, turismus nebo stavebnictví. Významnou roli hraje v zemích, pro které je významnou ekonomickou rolí právě turismus.

(Jurečka, 2, s. 143)

2.3.3 Strukturální nezaměstnanost

Strukturální nezaměstnanost vzniká při změnách ve struktuře ekonomiky státu, když některá odvětví výroby rostou a jiná se naopak zmenšují či zruší. Jedná se o dlouhodobý typ nezaměstnanosti a jeho délka může trvat i několik let. Charakteristickým znakem je vysoký počet volných pracovních míst, ale také vysoký počet nezaměstnaných.

V tomto okamžiku dojde k nesouladu mezi nabídkou a poptávkou v určitých profesích s potřebnou kvalifikací. Tito pracovníci si mohou hledat práci právě v expandujících odvětvích, ale to vyžaduje jejich rekvalifikaci. Tato nezaměstnanost znamená větší zásah

do života člověka, ale strukturální změny se objevují neustále, a proto je strukturální nezaměstnanost nevyhnutelnou a přirozenou. (Holman, 2005, s. 295)

2.3.4 Cyklická nezaměstnanost

Cyklická nezaměstnanost vzniká na základě opakujícího se kolísání ekonomiky, kdy dochází ke snížení poptávky jak po produkci, tak i po pracovní síle. Dochází tedy k poklesu poptávky ve všech odvětvích. Její příčinou může být také pokles zahraniční poptávky či ochabnutím domácích investic. (Holman, 2016, s. 283)

Vláda nebo centrální banka může tento typ nezaměstnanosti kontrolovat pomocí stimulací ekonomiky, kdy zvyšují poptávku skrze nástroje, které mají k dispozici. Je považována za nezaměstnanost nedobrovolnou.

2.3.5 Dobrovolná nezaměstnanost

„Nezaměstnanost může být zcela efektivní 36 situací, pokud pracovníci, kteří e liší ve svých schopnostech, procházejí procesem hledání a zkoušení různých druhů zaměstnání“
(Samuelson, 2007, s 565-566).

Dobrovolná nezaměstnanost vzniká za situace, kdy jsou pracovníci schopni pracovat za reálnou mzdu, ale vybrali si nepracovat, protože hledají lepší pracovní nabídku.

Pokud by pracovník s určitou kvalifikací přijmul hned první práci, která mu bude nabízena, může dojít k neefektivnímu sladění dovedností pracovní síly. Někdy může čekání na vhodnější pracovní pozici vést k nalezení zaměstnání s efektivnějším využitím minulých zkušeností a vzdělání.

Typickým příkladem dobrovolné nezaměstnanosti je frikční nezaměstnanost a částečně patřící i nezaměstnanost strukturální. Příkladem také může být dřívější odchod do penze, kdy člověk stále může pracovat, ale rozhodl se, že už nebude.

2.3.6 Nedobrovolná nezaměstnanost

Nedobrovolná zaměstnanost značí, že je člověk nezaměstnaný i přesto, že je ochoten přijmout horší místo za nižší plat. Je to důsledek převisu na straně nabídky pracovních pozic nad poptávkou. (Vlček, 2005, s. 259)

Podle keynesiánské teorie je jedním z důvodů nedobrovolné nezaměstnanosti nedostatečná poptávka a převis nabídky pracovních míst, při poklesu poptávky jdou mzdy směrem dolů. Snížení reálných mezd tento problém nevyřeší, protože jejich snížení jenom dál povede k dalšímu poklesu poptávky.

2.3.7 Nezaměstnanost mladých lidí

Nezaměstnanost mladých lidí bychom mohli definovat jednoduše jako osoby mezi 18 a 25 lety, kteří nemají zaměstnání. Avšak zjistit co je nezaměstnanost mladých lidí z hlediska podstaty, včetně historického kulturního významu a proč tato problematika vůbec existuje, závisí i na tom, kde daný člověk žije a jaký on sám je. (Cairns, 2016)

Podle definice OSN se pro statistické účely odkazuje na věkovou skupiny 15-24 let, ačkoliv podle Eurostatu si pozornost zaslouží i skupina 15-29 let. Důležité jsou zde dva faktory, první že skupina obyvatel ve věku 15-19 let se převážně vzdělává a od 19 let dochází k prudkému nárůstu jejich účasti na trhu práce. Za druhé, mladí lidé ve formálním vzdělávání jsou někdy také zaměstnaní nebo nezaměstnaní, takže dochází k překrývání mezi vzděláváním a trhem práce.

Příčiny nezaměstnanosti mladých

- rodinný původ, handicap (příčiny socioekonomického charakteru)
- nízká úroveň vzdělání
- znalosti nekompatibilní s těmi, které požaduje trh práce
- horší přístup k úvěrům kvůli krátké kreditní historii
- částečná liberalizace trhu práce v oblasti dočasných úvazků při vysoké míře ochrany trvalých úvazků

Důsledky nezaměstnanosti mladých

- nižší daňové výběry a výběry sociálního pojištění
- vyšší fiskální výdaje státu
- nižší mzdy jedince v letech po ukončení nezaměstnanosti
- negativní sociální chování – drogové a jiné závislosti, kriminalita
- • nižší míra porodnosti kvůli nejistým výhledům do budoucna

(Postužáková, 2015)

NEET – people neither in Employment nor in Education and training

Zkratka, které se používá pro označení skupiny mladých lidí do 30 let, kteří se ani nějakým způsobem nevzdělávají ale ani nepracují.

Mladí lidé v dnešní době častěji mění zaměstnání a prosadit se na pracovním trhu trvá delší dobu. Proto je důležité zajistit, aby byl přechod mezi vzděláváním a nástupem do práce bez potíží a zároveň nastínil problematiku spojenou s neexistencí zaměstnání, vzdělání či odborné přípravy. Jestliže se mladí lidé ocitnou bez chuti do práce či vzdělání vznikají rizika nejen pro jednotlivce, ale i pro celou společnost.

Evropská unie si stanovila limit, že procento mladých lidí, kteří nepracují a ani se nevzdělávají nebo neškolí, by mělo být nižší než 9 %. V roce 2021 bylo v rámci EU za NEET označeno průměrně 13,1 % lidí. Např. Česká republika měla v roce 2021 10,9 %, nejnižší hodnotu má Nizozemí s 5,5 % a nejvyšší Itálie s 23,1 %. (ec.europa.eu/)

2.3.8 Dlouhodobá, střednědobá a krátkodobá nezaměstnanost

Toto dělení vyplývá z časového rozdělení nezaměstnanosti.

Termín dlouhodobá nezaměstnanost hovoří o množství lidí, kteří jsou nezaměstnaní po dobu delší než dvanáct měsíců. Dlouhodobá nezaměstnanost způsobuje veliký duševní a materiální stres, jak pro jednotlivce, tak pro celé rodiny. Tento typ nezaměstnanosti je mnohem závažnějším problémem, než je zaměstnanost krátkodobá

Krátkodobá nezaměstnanost je nezaměstnanost s dobou trvající po dobu kratší než tři měsíce, jedná se o nezaměstnanost dočasnou spojenou nejčastěji s dobou mezi ukončením stávajícího zaměstnání a nalezení zaměstnání nového. Je to nejčastější typ nezaměstnanosti a není pro ekonomiku závažným problémem.

Jako střednědobou nezaměstnanost, bereme tu, která se nachází v časovém období mezi krátkodobou a dlouhodobou nezaměstnaností v době od tří měsíců až po jeden rok.

2.3.9 Efekty nezaměstnanosti

Dopad nezaměstnanosti může být pocíťován jak pracovníky, tak i národním hospodářstvím a může způsobit dominový efekt.

Nezaměstnanost způsobuje finanční potíže, které ovlivňují rodiny, a i celé komunity. V tomto případě zákazníci omezí svoje výdaje, které jsou jedním z největším hnacím motorem ekonomického růstu státu. Toto může vést útlumu nebo přímo k depresi ekonomiky, když není včas řešena.

Vede ke snížené poptávce, spotřebě a kupní síle, což následně snižuje zisky podniků, a to vede ke snižování stavu zaměstnanců. Vytváří se cyklus, který je bez nějakého typu zásahu obtížné zvrátit.

2.4 Aktivní a pasivní politika zaměstnanosti

„Státní politika zaměstnanosti směřuje k dosažení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou po pracovních silách, produktivnímu využití zdrojů pracovních sil a k zabezpečení práva občanů na zaměstnání. Státní politiku zaměstnanosti zabezpečují Ministerstvo práce a sociálních věcí a příslušné úřady práce. „ (Kolman, mvcr.cz, 2008)

Hlavním cílem státní politiky zaměstnanosti je dosažení rovnováhy mezi poptávkou a nabídkou na trhu práce, produktivnímu využití zdrojů pracovních sil a práva občanů na zaměstnání. Má tedy vytvářet možnost si svobodně, produktivně a efektivně zvolit

zaměstnání. Tedy obsahem politiky nezaměstnanosti je vytvářet metody, které povedou ke zvyšování zaměstnanosti – aktivní státní politika zaměstnanosti – a zároveň k tlumení nerovnováhy na trhu práce – pasivní státní politika zaměstnanosti. (Vybíhal a kol, 2021)

Aktivní politika nezaměstnanosti patří mezi důležité nástroje k řešení problémů na trhu práce, její význam se zvyšuje s tím, jak se v průběhu ekonomické krize zvyšuje počet nezaměstnaných. Je zaměřena na snížení počtu nezaměstnaných osob pomocí zlepšení podmínek práce, Podle zákona o zaměstnanosti patří mezi nástroje pro podporu aktivní politiky zaměstnanosti patří rekvalifikace, veřejně prospěšné práce, překlenovací příspěvek, příspěvek na dojíždění, na zapracování, vytváření nových pracovních míst apod. Do aktivní politiky nezaměstnanosti řadíme také činnost úřadů či pomoc organizací poskytující např. poradenství či pomoc v nalezení pracovní pozice. (Kolman, 2008)

Hlavním obsahem pasivní politiky zaměstnanosti je především vyplácením podpor v nezaměstnanosti. Je méně efektivní než politika aktivní a je na ni vynakládáno velké množství finančních prostředků. Kromě toho stát touto cestou zabezpečuje skupinu občanů, kteří se v důsledku svých nízkých příjmů dostávají do kategorie sociálně slabších.

2.4.1 Politika zaměstnanosti Slovenské republiky

Po zániku Československa se Slovenská republika bojovala s vysokou mírou nezaměstnanosti. Ta byla zapříčiněna orientací na těžký průmysl a nedostatečnou strukturální migrací, jak tomu bylo u České republiky (Holman, 2000).

Po rozpadu se nezaměstnanost pohybovala okolo 12 % a po roce 2000 dokonce stoupla na necelých 20 %, k říjnu roku 2022 se míra nezaměstnanosti pohybovala okolo 5,9 % a poprvé po dvou letech klesla pod 6% hranici. (upsr.gov.sk)

Zákon o příspěvku politiky nezaměstnanosti začal platit v roce 1993 a o rok později byl zaveden duální systém řízení politiky zaměstnanosti na Slovensku. Ten specifikoval podobu politiky zaměstnanosti a vedoucí činnost ministerstva práce, sociální věcí a rodiny a Správa služeb zaměstnanosti.

Fond zaměstnanosti při Sociální pojišťovně začal řešit otázku financí a díky němu se finance na politiku nezaměstnanosti zcela oddělily od státního rozpočtu. Z tohoto fondu se vyplácí podpory v nezaměstnanosti uchazečům o zaměstnání.

V současné době podléhá slovenská politika zaměstnanosti zákonu o službách zaměstnanosti 5/2004 v aktuálním znění od 1.4.2022.

Proto aby osoba byla vedena v evidenci jako uchazeč o zaměstnání, musí podat žádost o zařazení do této evidence. Tato osoba musí splňovat požadavky jako status nezaměstnaného, nebýt v pracovněprávním vztahu na základě dohody o práci vykonávané mimo výdělečnou činnost, neprovozuje aktivně si hledat práci a svou aktivitu dokazovat osobně jednou měsíčně na příslušném úřadu práce. Slovenská republika bere jako ekonomicky aktivního člověka osoby patnáctileté a starší, které splňují požadavky na zařazení mezi zaměstnané a nezaměstnané.

Na mateřskou dovolenou je možné nastoupit nejdříve 8 týdnů před plánovaným termínem porodu, přičemž mateřská dovolená trvá 34 týdnů. V případě matek samoživitelek 37 týdnů a ženy, které porodily dvě a více dětí trvá mateřská až 43 týdnů. Nárok na toto vzniká zaměstnanci, povinně nemocensky pojištěné samostatně výdělečně činné. Dobrovolně nemocensky pojištěné osobě a osobě, které vznikl nárok na vyplácení mateřské po zániku pojištění v ochranné lhůtě. Výše vyplácené mateřské se vypočítává z denního vyměřovacího základu anebo pravděpodobného vyměřovacího základu a poskytuje se za kalendářní dny. Představuje 75 % z těchto hodnot, tedy 75 % ze svého platu. (Slovensko.sk)

Mezi další nástroje aktivní politiky zaměstnanosti Slovenska patří odborné poradenské služby, informační služby, vzdělávání a příprava pro trh práce, podpora vytváření pracovních míst a různé příspěvky, mezi které patří např. příspěvek na dojíždění za prací, příspěvek na vytvoření nového pracovního místa a příspěvek na aktivační činnost formou dobrovolnické služby. (MPSVRSR, 2022)

I na Slovensku se setkáme s pasivní politikou zaměstnanosti a podobně jako v České republice podobu pasivní politiky tvoří dávky v nezaměstnanosti, předčasné odchody do

důchodů a dávek v hmotné nouzi. Tento typ politiky upravuje zákon n.č. 461/2003 Z. z. o sociálním pojištění. Podle tohoto zákona mají na dávku v nezaměstnanosti nárok osoby, které si platily a platí pojištění v nezaměstnanosti.

I přes to, že pasivní politika zaměstnanosti představuje mnohem větší zásah do státního rozpočtu než ta aktivní, tak je pro uchazeče o zaměstnání větší podporou v nalezení toho pravého zaměstnání. Pomáhá mu zvládnout dobu, kdy si hledá práci a nemá dostatečný příjem. Nebo v případě dřívějších odchodů do důchodů se jedná o zkrácení doby pobírání dávek v nezaměstnanosti (Tiruneh, Štefánik a kol., 2014).

Dávky v nezaměstnanosti jsou od roku 2004 v kompetenci Sociálnej Poist'ovne a stávají se tak náhradním příjmem za příjem ze zaměstnání a jejich poskytování je založeno na podmínkách již výše zmíněných a zároveň aby byl občan v posledních čtyřech letech před zařazením do evidence pojištěný alespoň tři roky (Laštůvková, 2005).

Dávka v hmotné nouzi zabezpečuje minimální příjem a je poskytována na základě testování příjmu domácnosti, počtu členů domácnosti a jejího složení. Navíc jsou poskytovány účelové příspěvky k této dávce jako je studium, vykonání aktivačních prací či účast na rekvalifikačních kurzech. (ÚVSR, 2015)

2.4.2 **Politika zaměstnanosti Polské republiky**

V devadesátých letech a na začátku nového tisíciletí v Polsku míra nezaměstnanosti obecně neklesala pod 10 %, v roce 2003 dokonce přesáhla 20 %. Takto vysoká míra nezaměstnanosti se objevila jako výsledek nejistých ekonomických podmínek, přizpůsobení se změnám v poptávce a změn v politice trhu práce. (Spieserová, 2007)

Společnost se vyrovnávala s četnými ekonomickými, politickými a kulturními reformami. Po rušení státních farem bylo pro řadu společností těžké najít novou práci, někteří museli změnit kvalifikaci a tento rychlý nárůst nezaměstnaných lidí míru nezaměstnanosti ovlivnil. Polská republika v současné době sedí na druhém místě po České republice v nejnižší míře nezaměstnanosti v úrovni 4,9 %.

Podle polského zákona O podpoře nezaměstnanosti a institucích trhu práce (Sbírka zákonů z roku 2022, bod 690, ve znění pozdějších předpisů) - Čl. 2 doložka 1 bod 2, se uchazeč může stát nezaměstnaným pokud je osoba, která není zaměstnána a nevykonává jinou výdělečnou práci, schopná a připravená k výkonu zaměstnání na plný úvazek v daném povolání nebo službě nebo jiné výdělečné práci, nebo pokud jste zdravotně postižená, schopná a připravená k výkonu zaměstnání alespoň polovinu této doby pracovní doba, nestudování ve škole, s výjimkou studia ve školách pro dospělé nebo skládání doplňkové zkoušky z učebních osnov této školy a studium na střední průmyslové škole a vyšší odborné škole , poskytující vzdělávání formou prezenční nebo další formy vzdělávání nebo na vysoké škole, kde studuje v kombinované formě, evidován na okresním úřadu práce příslušném podle místa trvalého nebo přechodného pobytu a hledá zaměstnání nebo jinou výdělečnou práci. Uchazeči je více než 18 let a méně, než 60 let pokud je žena nebo 65 let je-li muž. Nezískal nárok na starobní nebo invalidní důchod, či jiné druhy důchodu.
(psz.praca.gov.pl)

Politiky zaměstnanosti na trhu práce mohou mít určitou formu omezení pro pracovníky a uchazeče o zaměstnání, pokud jsou navrženy tak aby zmírnily dopady nezaměstnanosti nebo aby usnadnili restrukturalizaci ekonomiky státu.

Polsko utvářelo politiku zaměstnanosti ve dvou vlnách, z nichž se první zabývala pasivní politikou a druhá zvýšila důraz na tvorbu a účinnost politiky aktivní. Rozdíl mezi aktivní a pasivní politikou ukazuje da naprosto odlišné světy tvorby politiky zaměstnanosti. Pasivní politika se věnuje hlavně logice kompenzací a náhrad příjmu, zatímco aktivní politika sleduje logiku návratu osoby k zaměstnání (Spieserová, 2007).

Pasivní politika zaměstnanosti v Polsku se věnuje náhradám příjmů, které v době nezaměstnanosti v domácnosti chybí. Aby nedošlo ke snížení úrovně jejich života v době, kdy je osoba nezaměstnaná, existuje ochrana příjmů, a to:

- Dávky v nezaměstnanosti – Jedná se o ochranu příjmu, které nejsou v daném období zaměstnány, výše náhrady jsou odvozeny od průměrného příjmu na obyvatele, a tak náhrady představují malou náhradu příjmů.

- Předčasný odchod do důchodu – Stav, kdy pracovník dobrovolně odejde do předčasného důchodu dříve, než je tzv. důchodový věk. To ale přináší výrazné snížení výše penze.

- Předdůchodové dávky a odměny před odchodem do důchodu – osoby, které ztrácí nebo již ztratily zaměstnání je mohou využívat společně s dávkami v nezaměstnanosti. Ty jsou nižší než důchod, avšak znamenají ochranu příjmu, pro osoby, které ještě nemají důchodový věk. Ten byl od období transformace mnohokrát měněn a snižován, až se ustálil na povinnost odpracovat 35 let u muže a 30-25 let u ženy dle náročnosti povolání; (GOV.PL)

Na základě zákona o podpoře zaměstnanosti a institucích na trhu práce bylo v roce 2004 zavedeno nové členění aktivní politiky zaměstnanosti. Zákon specifikoval 4 základní typy a těmi jsou:

- Pracovní výměna
- Odborné poradenství a informace
- Pomoc při aktivním hledání zaměstnání
- Organizaci rekvalifikací a školení

Dále za účelem aktivizace nezaměstnaných osob byly v rámci politik trhu práce v Polsku definovány další formy podpory jako spolufinancování zahájení podnikání, zásahové práce, veřejné práce. Také je možné navýšit si stupeň kvalifikace pomocí stáží, školeních, vzdělávacích kurzů, tripartitních dohod o školení a odborné přípravě dospělých. Tyto nástroje ovlivňují nabídkovou a poptávkovou stranu na trhu práce. Mezi ty nabídkové nástroje patří např. již zmíněné vzdělávací kurzy a mezi poptávkově orientované nástroje patří např. veřejně prospěšné práce.

Tyto aktivní politiky zaměstnanosti jsou podpořeny politikou trhu práce prostřednictvím:

- Podpory financování cestovních nákladů do zaměstnání
- Podpory financování nákladů na ubytování zaměstnance, která byla vyslána okresním úřadem práce za účelem zaměstnání.

- Spolufinancováním vybavení pracoviště, a to již od počátku podnikatelské činnosti, konzultací nákladů a poradenství,
- Náhradou nákladů na sociální zabezpečení a zaplacení příspěvků souvisejících se zaměstnáním nezaměstnané osoby,
- Financování dalších dávek na prevenci nezaměstnanosti. (Wisniewski, 2013)

2.5 Inflace

„Inflace je růst cen neboli zmenšování kupní síly peněz. A mějme přitom na paměti: inflace je zmenšování kupní síly peněz, nikoliv kupní síly lidí. Inflace zmenšuje množství zboží a služeb, které si můžeme koupit za peněžní jednotku (za korunu). Ale nezmenšuje množství zboží a služeb, které si můžeme koupit za náš důchod.“ (Holman, 2011, s. 543)

Inflaci můžeme popsat jako snižování kupní síly peněžní jednotky nebo jako růst cenové hladiny. Když se cena něčeho zvedla o polovinu, znamená to, že kupní síla koruny o tu polovinu klesla. Inflace je spojena s nadměrnou emisí peněz, což znamená, že je více peněz v oběhu, ale tyto peníze nejsou kryté zvyšujícím se počtem služeb a statků. Ta následně znehodnocuje kupní sílu peněz a kvůli tomu rostou ceny služeb a zboží.

Měříme ji pomocí cenových indexů, mezi nejpoužívanější cenové indexy řadíme index spotřebitelských cen (CPI), index cen výrobců anebo deflátor HDP. Inflace, která je měřena pomocí indexu spotřebitelských cen ukazuje roční procentuální změnu nákladů průměrného spotřebitele na pořízení spotřebního koše (kombinace statků a služeb, které podle ČSÚ reprezentují strukturu výdajů, jež jsou typické pro spotřebu domácností – jídlo, náklady na bydlení apod.), kdy nominální index spotřebního koše není očištěn.

Index spotřebitelských cen (CPI – Consumer price index) lze podle Černohorského (2011, s. 24) určit na základě vztahu:

$$\text{CPI} = \frac{\text{Cenová hladina daného období} - \text{Cenová hladina minulého období}}{\text{Cenová hladina minulého období}} \times 100 \quad (2)$$

Deflátor HDP je souhrnný index, který měří celkovou cenovou hladinu dané ekonomiky, je zveřejňován statistickými úřady pro určité čtvrtletí spolu s vývojem HDP. Podle Soukupa (2007, s.35) ho lze vypočítat jako podíl nominálního a reálného HDP podle vzorce:

$$\text{Deflátor HDP} = \frac{\sum p_t^i q_t^i}{\sum p_0^i q_t^i} \times 100 \quad (3)$$

kde: 0 je základní období
 t je běžné období
 p^i je cena i-tého statku
 q^i je množství i-tého statku

Hlavní zdroje růstu inflace jsou:

- zvýšení nominálních mezd,
- zvýšení cen surovin a energie,
- zvýšení daní.

V ekonomii se inflace rozděluje hned podle několika hledisek Nejčastěji ji, ale ekonomové rozlišují na inflaci poptávkovou a nabídkovou. Také ji v závislosti na průměrném meziročním růstu cen lze vymezit takto:

Inflace mírná – Jinak taky jako inflace plíživá, která se objevuje, když ekonomové důvěřují penězům, uzavírají smlouvy vyjádřené v nominálních veličinách, potřeba řízení struktury aktiv není tak naléhavá. Jedná se o nízkou, většinou míru inflace v řádu jednotek. (Jurečka, 2017, s.135)

Inflace pádivá – Také je nazývána cválající inflací. Jedná se o rychlou inflaci, kdy se její meziroční cenový nárůst pohybuje okolo dvouciferných či tříciferných čísel. V této situaci lidé ztrácejí důvěru k penězům, snaží se jich držet co nejméně a preferují jiná finanční nebo hmotná aktiva. Snižuje výkonnost ekonomiky státu, a značí o jejím nefungování. (Jurečka, 2017, s.135)

Hyperinflace – Extrémní inflace vyjádřená čtyřciferným či víceciferným číslem, značí rozpad peněžního systému, kdy jsou peníze znehodnocené a přestávají plnit svou funkci – nejsou uchovatelem hodnoty. Ekonomika se postupně naturalizuje a lidé přecházejí ke směně barterové. Ve státě je nutno provést měnovou reformu. (Jurečka, 2017, s.135)

Inflace přirozená – Jedná se o přirozenou inflaci, která se pohybuje okolo 1-3 % ročně a nežádá si žádná preventivní opatření ze strany státu.

Inflace poptávková – Poptávková inflace vzniká na základě nějakého impulzu, tento impulz vzniká ze zvýšení některé složky agregátních výdajů (spotřeba, investic atd), ale tento impulz samotný není schopen vyvolat inflaci. Jako hlavní podmínkou inflace je růst peněžní zásoby centrální bankou. (Holman, 26.4.)

Inflace nabídková – Nabídková inflace bývá zapříčiněna zvyšováním nákladů firem tzv. nákladovým šokem, impulzem. Toto navýšení nákladů je obvykle vyvolané růstem nominálních mezd, který je rychlejší, než růst cen energií a surovin, cen ostatních statků a služeb, výrobních faktorů, růst produktivity práce ale také i snaha o zvýšení ceny produkce a služeb samotnými firmami. (Holman, 26.4.)

2.6 Hrubý domácí produkt

„hrubý domácí produkt je součtem peněžních hodnot finálních výrobků a služeb, vyprodukovaných během jednoho roku výrobními faktory alokovanými v dané zemi (bez ohledu na to, kdo tyto faktory vlastní)“. (Jurečka, 2013, s. 27)

Ekonomická vyspělost jednotlivých zemí je nejčastěji odvozována pomocí úrovně HDP přepočteného na jednoho obyvatele. Lze ji odhadovat pomocí 3 metod, výrobní, výdajová a důchodová, do kterých jsou zakomponovány faktory jako je gramotnost anebo zdraví, i když nejsou zahrnuty přímo. Každá z těchto tří metod by měla ukázat naprosto totožné výsledky. Hrubý domácí produkt může být vyjádřen v běžných cenách (ceny daného roku) a to pak hovoříme o nominálním HDP, nebo produkt uváděný ve stálých cenách (ceny stanoveny k určitému roku) a ten je označován jako HDP reálný. (Kuthan, 2018, s. 291)

Výdajová metoda předpokládá HDP pomocí poptávky (tzn. všech výdajů v ekonomice), pomocí této metody se HDP odhaduje tak, že se sečtou všechny výdaje potřebné k nakoupení všech výrobků a služeb. Výdajová metoda tedy sčítá všechny agregátní výdaje všech ekonomických subjektů.

Vzorec na výpočet HDP pomocí výdajové metody vypadá takto:

$$GDP = C + IG + G + NX \quad (4)$$

Kde: C představuje výdaje domácností na spotřebu
IG se označují hrubé soukromé investiční výdaje
G je označení pro výdaje státních orgánů na nákup výrobků a služeb
NX pak značí čisté exporty čili rozdíl mezi vývozy X a dovozy M.
(Jurečka, 2013, s. 27)

Výrobní metoda nám ukazuje úroveň HDP z hlediska tvorby, to jako rozdíl mezi celkovou produkcí a mezispotřebou. Jedná se o součet výsledných hodnot všech jednotlivých sektorů nebo odvětví národního hospodářství v průběhu všech úrovní výroby.

Důchodová metoda již podle názvu značí, že sleduje důchody domácností a firem tzv, sčítá prvotní důchody a dále je upravuje o nepřímé daně, finanční prostředky z veřejných prostředků s přesným účelem použití a odpisy a dále sleduje rozdělování HDP v ekonomice státu.

Vzorec na výpočet HDP podle Vejmělka (2016, s. 65) pomocí důchodové metody vypadá takto:

$$GDP = w + nii + r + a + p + Te, kde nii + ip - iv \quad (5)$$

Kde: **w** představuje mzdy a platy
nii jsou čisté příjmy z úroků
r reprezentuje renty

a značí amortizaci

p představuje důchody od OSVČ a zisky podniků

Te jsou nepřímé daně

(Vejmělek, 2016, s. 65)

3 Vlastní práce

Praktická část práce je věnována charakteristice vybraných zemích, analýze vývoje a struktury hlavních makroekonomických ukazatelů, inflaci a nezaměstnanosti Polska a Slovenska. V této části se práce zabývá analýzou převážně období 2011-2021, pokud nebudou dostupná nová data tak období 2011-2020. Na základě této analýzy jsou určeny hlavní faktory ovlivňující inflaci, nezaměstnanost a problémy na trhu práce.

3.1 Charakteristika vybraných zemí

Tato část práce základně popisuje Polskou a Slovenskou republiku a charakterizuje hlavní rysy jejich ekonomik.

3.1.1 Základní charakteristika Polské republiky a její ekonomické situace

Polská republika (krátce Polsko) je poměrně velký stát ležící ve střední Evropě, sousedí s Litvou a Ruskem na severu, Českem a Slovenskem na jihu, s Běloruskem a Ukrajinou na východě a s Německem na východě. Ze severu má zároveň přístup k baltskému moři. Polsko je od roku 1991 členem VČ, od roku 1999 členem NATO a v roce 2004 se stalo členem Evropské unie. Polsko je parlamentní republikou. Prezident je volen přímou volbou na 5 let, maximálně na dvě funkční období jdoucí za sebou, a premiér je hlavou vlády se získanou důvěrou parlamentu.

Polsko se rozléhá po ploše 312 679 km² což z něj dělá 69. největší na světě, z toho je 2,6% vodní plochy.

Před vstupem do EU bylo v roce 2000 přijato členění teritoriálních jednotek podle jejich podmínek. Administrativně se dělí na tři úrovně. Nejvyšší správní celky se nazývají vojvodství, těch je v Polsku 16, největší a nejlidnatější vojvodství z nich je Mazovské, ve kterém se nachází Varšava. Druhou úrovní jsou powiaty, podobné českým okresům. Powiatů je celkem 380. Nejnižší úroveň je gmina, do češtiny bychom mohli přeložit jako obec, k 1.1.2020 bylo v Polsku celkem 2477 obcí. Hlavním městem je Varšava, ve které žilo k roku 2021 přibližně 1,86 milionu obyvatel, následuje Krakov (0,8 mil.), Lodž (0,679 mil.) a Vratislav (0,644 mil.) Celkový počet obyvatel byl k 1.1. 2021 37,78 milionů. (Světová

banka), z nichž se 96,9 hlásí k polské národnosti a zbylá 3 % se hlásí k slezské či jiné národnosti.

V Polsku je mírné klima, které je ovlivněné jak mořskými, tak kontinentálními prvky. Na zemi působí vlhké atlantické proudy a zároveň suché kontinentální masy, to způsobuje že počasí je proměnlivé a vrtkavé, a proto je obtížně předvídatelné. Obecně platí, že v severní a západní části země je podnebí převážně přímořské s mírnými, vlhkými zimami a chladnými, deštivými léty, zatímco východní a jižní část Polska má výrazně kontinentální klima s drsnými zimami a teplejšími a suššími léty.

Země nabízí velká a bohatá naleziště nerostných surovin. Patří k významným vývozcům černého uhlí, síry, stříbra a mědi, zároveň má rovněž zásoby zemního plynu, olova, soli, cínu a jiných dalších ložisek.

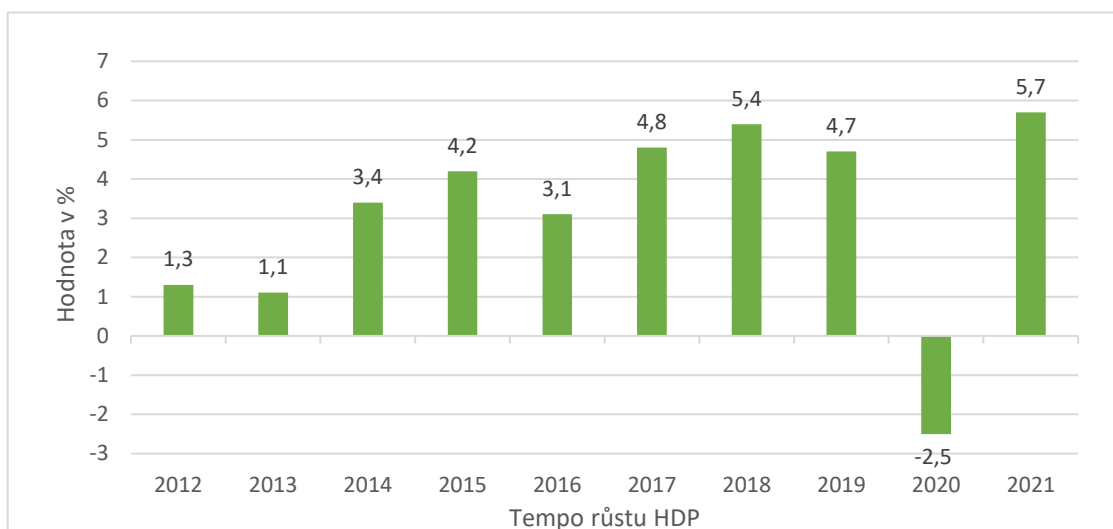
Mezi nejdůležitější sektory Polské ekonomiky patří velkoobchod a maloobchod, doprava, ubytovací a stravovací služby (24,9 %), průmysl (24,2 %) a veřejná správa, obrana, vzdělávání, lidské zdraví a sociální péče (15,3 %). V rámci EU nejvíce dováží do Německa (29 %), Česka (6%) a Francie (5%), mimo EU jde 6 % do Spojeného království a 3 % z Ruska a Spojených států. Co se týká dovozu, tak 67 % pochází z členských států EU a to nejvíce z Německa, Nizozemska a Itálie. Mimo EU dováží 10 % z Číny. (european-union.europa.eu)

Pandemie covidu-19 způsobila pád polského HDP o 2,5 %, po pandemii se Polsko na svou obvyklou úroveň dostalo až ve druhém čtvrtletí roku 2021, v tomto roce země vykázala silný růst HDP na úrovni 5,7 % a povedlo se zároveň smazat ztrátu roku 2020. V roce 2021 byla výše veřejného dluhu na úrovni 55,5 % HDP. (Businessinfo.cz)

V současné době se předpokládá, že růst polské ekonomiky zpomalí v roce 2023 v důsledku probíhající války na Ukrajině. Ta narušuje fungování obchodu, zvyšování cen potravin a pohonných hmot. Toto všechno přispívá k vysoké inflaci.

Následující graf popisuje vývoj HDP Polska v posledních 10 letech tj. 2012–2021

Graf 4 Vývoj Polského HDP v letech 2012-2021

Zdroj: vlastní zpracování podle dat GUS, 2023

Polsko má jednu z nejstabilnějších ekonomik v celé Evropě. Obecně patří podle HDP mezi 20 nejsilnějších ekonomik na světě. Z grafu je vidět, že i Polsko se vyrovnávalo s globální ekonomickou krizí a HDP po roce 2009 kleslo. Před krizí rostlo průměrným tempem 6 % za rok. Veliký propad je vidět v 2020 vyvolaný pandemií ve srovnání se Slovenskem je pokles menší o necelá 2 %, následující rok se HDP vyšplhalo na 5,7 %.

3.1.2 Základní charakteristika Slovenské republiky a její ekonomické situace

Slovenská republika (krátce Slovensko) leží ve vnitrozemí ve střední Evropě. Sousedí na severu s Polskem, na jihu s Maďarskem, jihozápadě s Rakouskem, na východě s Ukrajinou a na západě s Českem. Samostatný slovenský stát vznikl 1.1.1993 po rozpadu Československa. Od 19. ledna 1993 je členem OSN, 29. března 2004 se Slovensko stalo členem NATO, od 1. května 2004 členem Evropské unie a od 1.ledna 2009 je členem Evropské měnové unie a tím se stalo oficiální měnou euro.

Celková rozloha státu je 49 036 km², což z něj dělá 127 největší zemí na světě. Z toho je 1,94% vodní plocha. Povrch je poměrně hornatý a pohoří či vysočiny zabírají přibližně tři pětiny celé rozlohy, nejvyšším bodem je Gerlachovský štít. K roku 2020 měla Slovenská republika celkem 5 449 272 obyvatel a hustota zalidnění byla 111,3 obyvatele na 1 km².

Úředním jazykem je slovenština, ale zákon o státním jazyku SR z roku 2011 stanovuje že v úředním styku je přípustný i český jazyk.

V současné době se Slovensko dělí na 8 krajů Bratislavský, Trnavský, Trenčianský, Nitrianský, Žilinský, Banskobystrický, Prešovský a Košický. Ty jsou nejvyšší územněsprávní jednotkou a také jednotkou státní správy na Slovensku. Tyto kraje jsou pojmenovány podle největších městech v nich. Hlavním i největším městem je Bratislava s 475 tisíci obyvateli, mezi další velká města řadíme Košice s 230 tisíci obyvateli a pak Prešov s necelými 90 tisíci k roku 2021.

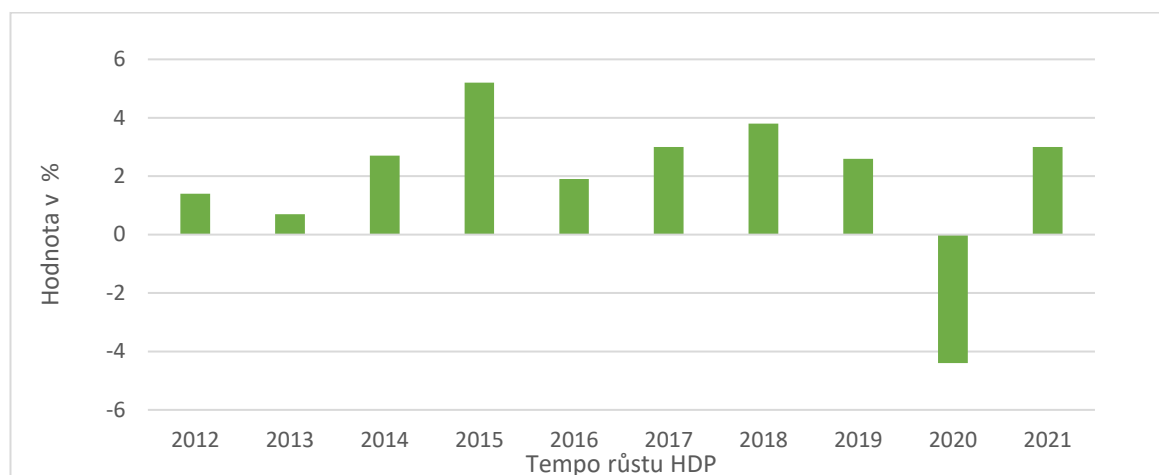
Slovensko je parlamentní republikou. Výkonná moc zde náleží vládě, v jejímž čele stojí premiér. Hlavou státu je prezident, který je od roku 1999 volen přímou volbou neboli občany státu. Způsob volby je upraven Ústavou SR a dalšími zákony. Funkční období prezidenta Slovenské republiky je stejně jako v Polsku pět let a může být zvolen maximálně dvě po sobě jdoucí období. Prvním prezidentem samostatného Slovenska byl Michal Kováč a v současné době má Slovensko prezidentku Zuzanu Čaputovou.

Země má malou otevřenou ekonomiku, která je závislá na okolních státech a Německu. Ekonomika je závislá hlavně na průmyslu, ve kterém v současné době pracuje téměř 700 000 lidí, nejdůležitější je automobilový průmysl, který vytváří skoro 14 % HDP což je skoro polovina celé průmyslové výroby. Slovensko je největším výrobcem osobních aut na světě v přepočtu na 1.000 obyvatel. Dále k významným průmyslovým sektorům patří elektrotechnický průmysl, chemický průmysl a metalurgie. Významnou část služeb tvoří centra podnikových služeb.

Po vypuknutí pandemie Covidu-19 se i slovenská ekonomika nevyhla pádu HDP, pandemií byl zasažen automobilový průmysl a ten je výše zmíněno pro Slovenskou republiku klíčový. Rok 2020 přinesl Slovensku pokles ekonomiky o 4,4 %, šlo o první pokles hospodářství od celosvětové finanční krize z roku 2009. Podle slovenského statistického úřadu se na před covidovou úroveň dostala v prvním čtvrtletí tohoto roku, tj. 2022. Růst ekonomiky podpořila domácí poptávka zejména v odvětví velkoobchodu a maloobchodu, stejně jako ubytovací a stravovací služby. Pokles naopak vykázal automobilový průmysl.

Následující graf nám ukazuje vývoj Slovenského HDP za posledních 10 let.

Graf 5 Vývoj Slovenského HDP v letech 2012-2021

Zdroj: Vlastní zpracování podle dat ŠÚSR, 2023

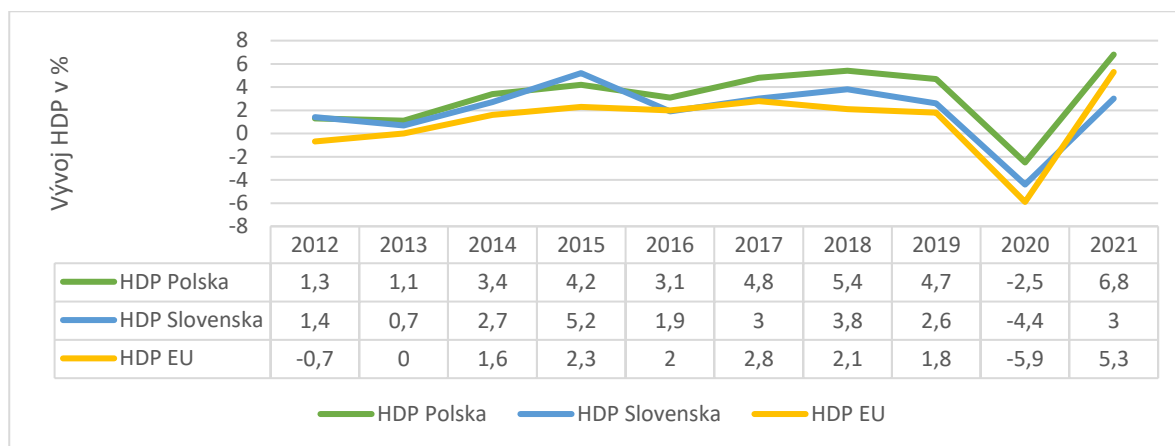
Z grafu je jasně patrné že se Slovensko dostávalo z globální finanční krize roku 2009 až do roku 2015. Pro srovnání hodnota HDP v roce 2010 byla 5,9 %. V roce 2016 můžeme naopak vidět útlum, který byl především způsoben závislostí země na exportu, hlavně do Německa. Pokles Německého HDP vyvolal pokles toho slovenského. Následně je vidět mírný růst a v roce 2020 ovlivněných pandemií pád HDP na -4,4 procenta.

3.1.3 Srovnání HDP Polska a Slovenska

HDP neboli hrubý domácí produkt je ukazatel vývoje ekonomiky států. V grafu č. 21 je porovnání vývoje HDP Polska a Slovenska s průměrným vývojem v EU. Slovensko roce 2012 vstoupilo do eurozóny a přestalo mít tak svou vlastní monetární politiku a ovlivňovat inflaci. Zároveň téhož roku nastala v části Evropy deflace, která přetrvávala až do roku 2016 a postihla státy eurozóny. Evropská banka v zemích na ni zareagovala snížením úrokových sazeb a nabídkou levnějších úvěrů. Polsko v toto období využilo výhodu své monetární politiky, a tak propad ekonomiky nebyl takový. Naopak Slovensko jako součást eurozóny do deflace propadlo. Z grafu je vidět Slovensko svým vývojem HDP z velké části (jiné hodnoty, ale zakřivení podobné) kopíruje vývoj HDP EU, a to hlavně proto, že je součástí již zmíněné eurozóny. Polsko se po celou dobu drží nad průměrem EU a

Slovensko se nad ním drží od roku 2017. I na grafu porovnání je vidět propad v roce 2020 způsobený pandemií, který nás provádí napříč všemi ukazateli

Graf 6 Srovnání vývoje HDP v letech 2012 až 2021 s EU

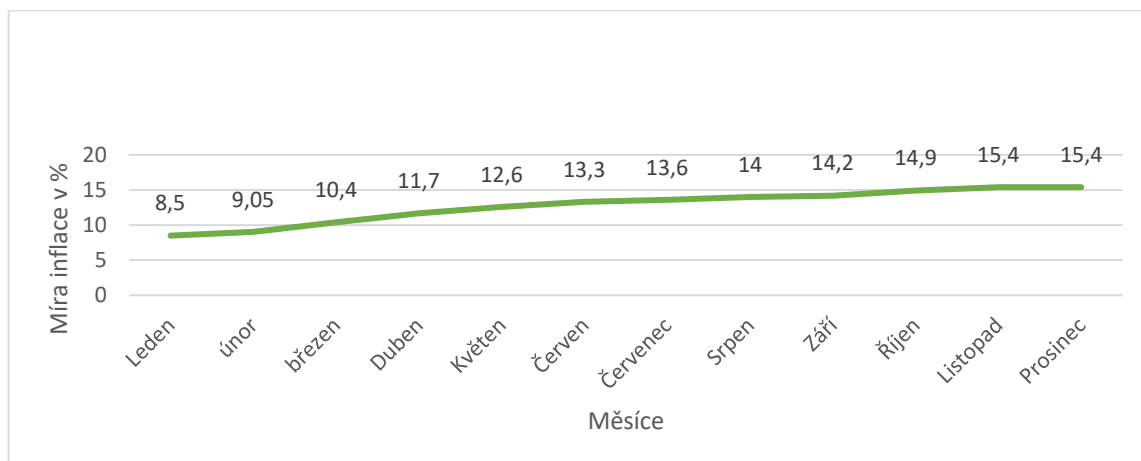
Zdroj: Zpracování na základě dat z GUS, ŠÚSR a Eurostatu, 2023

3.1.4 Vývoj inflace Slovenska

Slovenský statistický úřad vydal oznámení, že průměrná inflace za celý rok 2022 dosáhla úrovně 12,8 %. Hodnotu tohoto ukazatele ovlivnilo hlavně zvýšení cen energií, také rekordní nárůst cen potravin a pohonných hmot v novodobé historii. Stejně jako u dalších zemí ceny výrobků začaly růst v souvislosti s pandemií a následně válka na Ukrajině to celé ještě zhoršila, ta komplikuje mezinárodní obchod, zvyšuje ceny statků a služeb a tím zdražuje jednotlivé produkty.

Z grafu č.10 je jasně vidět, že inflace Slovenska měla v roce 2022 rostoucí trend. Inflaci i na Slovensku nejvíce ovlivnily ceny potravin a nápojů, ale i náklady na bydlení a energie. Tyto položky tvoří téměř polovinu výdajů slovenských domácností. Inflace rostla nejrychleji a je nejvyšší za posledních 22 let. Slovenský statistický úřad potvrdil, že míra inflace měřená indexem spotřebitelských cen dosáhla v roce 2022 oproti předcházejícímu roku v průměru 12,8 %.

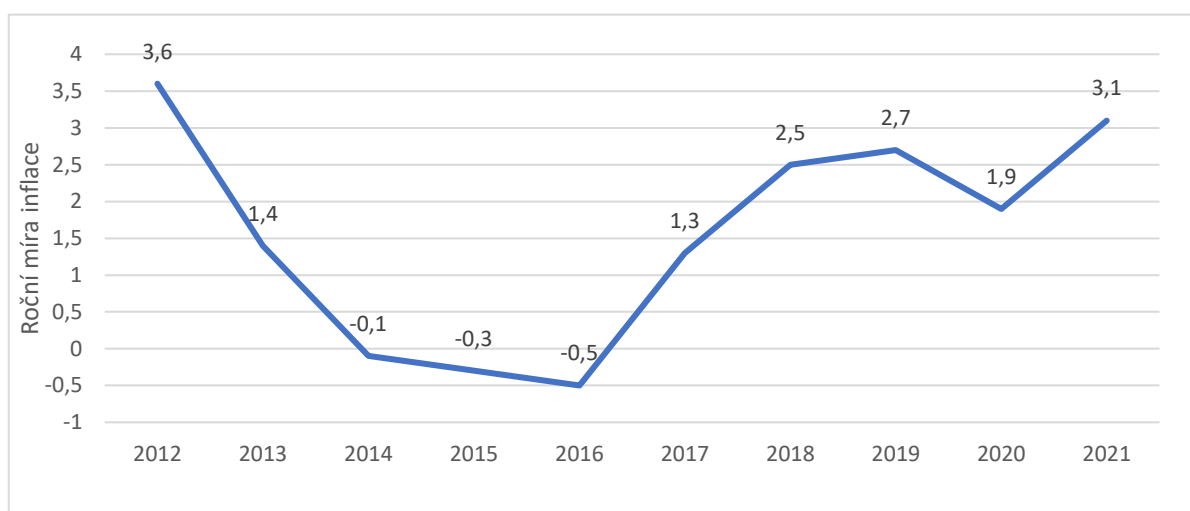
Graf 7 Měsíční vývoj inflace na Slovensku

Zdroj: Vlastní zpracování podle dat ŠÚSR, 2023

Slovenské ministerstvo financí i centrální banka ve svých posledních prognózách odhadly, že dvouciferné tempo inflace v zemi vytrvá i v následujícím roce. V lednu 2023 měsíční inflace mírně zpomalila na 15,2 %. V této hodnotě inflace nadále přispívají hlavně ceny potravin. Aktuální zpomalování růstu cen Agro komodit na světových trzích, cen hospodářských výrobců naznačují možnou změnu cen potravin, jejich ceny budou nadále růst jenom pomaleji. (Národní banka Slovenska)

Graf 8 Roční vývoj inflace Slovenska v letech 2012-2021

Zdroj: Vlastní zpracování podle dat ŠÚSR, 2023

Inflace Slovenské republiky se stejně jako u Polska na začátku sledovaného období snižovala, od roku 2014 až 2016 se z ní stala deflace (pokles cenové hladiny zboží a služeb v ekonomice), potom následoval růst a hodnota inflace ležela v blízkosti 2% doporučené

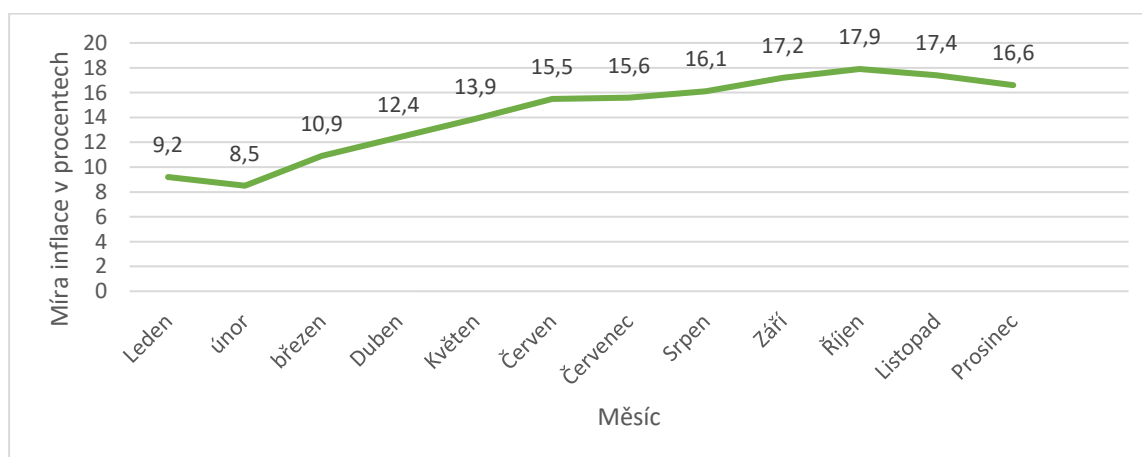
hladiny od Evropské centrální banky. Inflace překročila hranici 3 % v roce 2021, loňská průměrná míra inflace přeskočila hranci 12 %. Stala se tak jednou z nejvyšších za existenci samostatného slovenského státu.

3.1.5 Vývoj inflace Polska

Polsko stejně jako Slovensko zaznamenává v současné době problém v podobě vysokého růstu inflace. Tato situace má mnoho příčin. Ačkoliv konec roku 2022 přinesl snížení její hodnoty, tak odborníci předpokládají, že svého vrcholu v roce 2023 ještě dosáhne.

V grafu vývoje míry inflace po měsících můžeme vidět, že inflace postupně stoupala skoro celou první polovinu roku 2022, tento trend byl zaviněn nejen válkou na Ukrajině, ale i zvýšením cen pohonných hmot, cen energií a následných cen veškerých komodit.

Graf 9 Měsíční vývoj míry inflace Polska roku 2022

Zdroj: vlastní zpracování podle dat z GUS, 2023

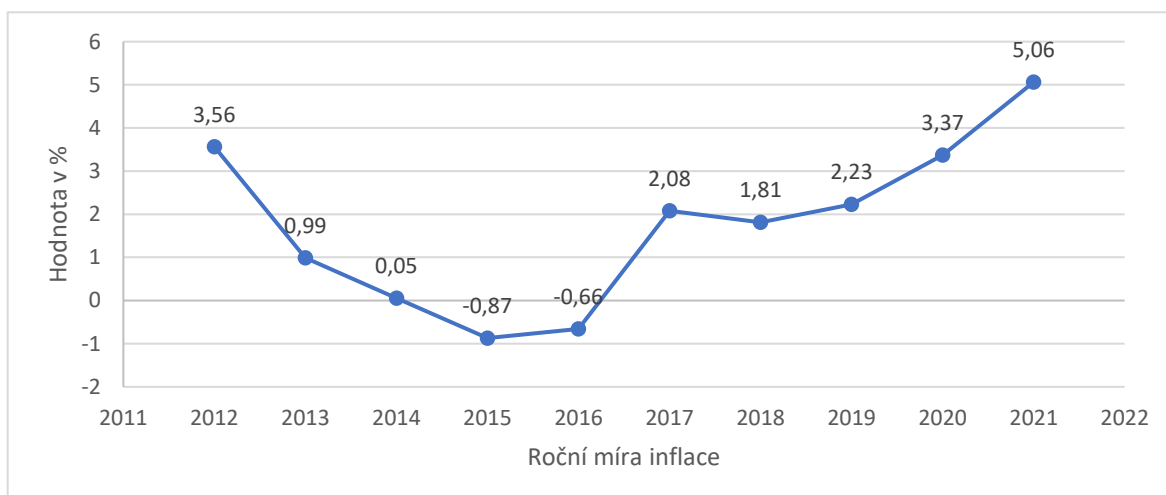
V loňském roce se hodnota inflace stala nejvyšší za čtvrt století. V říjnu její hodnota dosáhla výše 17,9 % což představovalo roční maximum. Následující měsíc v listopadu inflace zpomalila na 17,4 % a tento vývoj překvapil ekonomy, kteří počítali s nárůstem nad 18%. Toto zpomalení bylo první od února, ve kterém Polská vláda zavedla několik nových opatření, která měla ochránit spotřebitele před růstem cen tzv. Protiinflační štít. Převážně se jednalo o snížení DPH na potraviny a pohonné hmoty. Prosincová inflace poklesla na hodnotu 16,6 %, tu ovlivnil hlavně zásah státu v cenách uhlí, jehož cenu stát snížil o více

než 20 %. Ekonomové předpokládali její snížení, ale ne v takové míře. Polský ekonomický úřad, ale předpokládá, že hodnota nad 10 % zůstane minimálně do září 2023.

V předběžné zprávě polský statistický úřad zveřejnil, že míra inflace se v lednu 2023 zvýšila na 17,2 % a předpokládají její následný růst, v únoru 2023 dále poroste a přeskočí hranci 18 %.

Protiinflační opatření stojí ale Polsko velkou částku peněz, které musí dorovnávat. Předpokládá se, že v lednu či v únoru 2023 dojde k projednání buď o změně či zrušení tohoto opatření.

Graf 10 Roční míra inflace v Polsku v letech 2012-2021

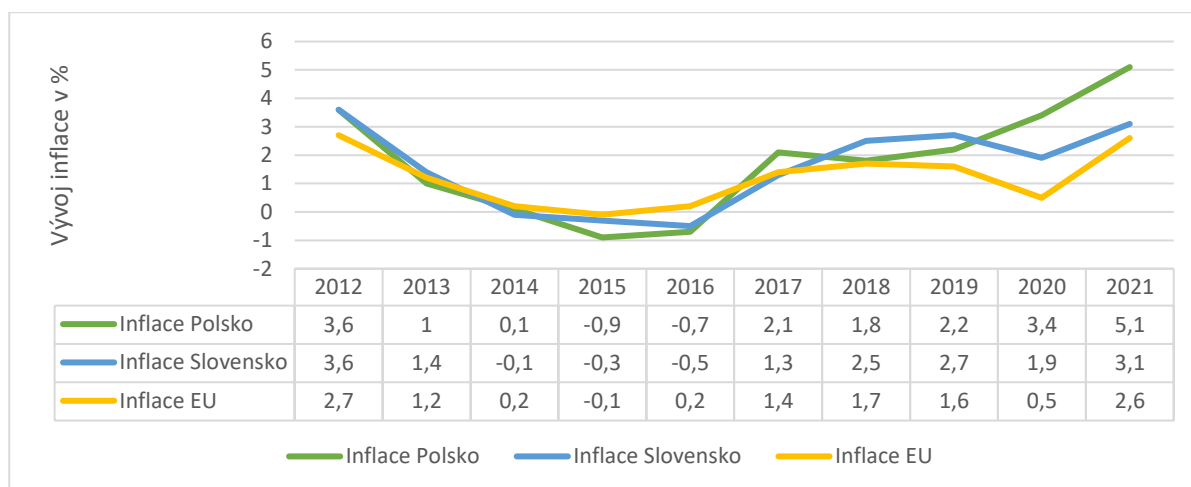

Zdroj: vlastní zpracování podle dat z GUS, 2023

Pokud se zaměříme pouze na roční míru inflace v posledních 10 letech, tak můžeme vidět pokles ze začátku sledovaného období. Tento pokles se týkal většiny zemí EU. Pokles byl tak veliký, že se roční inflace dostala až do záporných čísel a nastala tedy deflace (), její hodnota byla tak nízká, že se země nedostala do deflační spirály. Evropská centrální banka podporovala inflaci, aby její roční růst byl 2 % kvůli pozitivnímu dopadu na investice a zároveň zvyšující se úvěrové aktivitě. Držet se přibližně na této hladině se povedlo v letech 2017-2019. Od roku 2020 se inflace zvyšovala, i na to měl vliv covid-19.

3.1.6 Srovnání inflací Polska a Slovenska

Graf 11 Srovnání inflace Polska a Slovenska v letech 2012-2021 s EU

Zdroj: Zpracování na základě dat z GUS, ŠÚSR a Eurostatu, 2023

Pokud se podíváme a porovnáme jednotlivé křivky, tak vidíme že Polsko i Slovensko se pohybovalo přibližně na úrovni průměrné inflace v Evropské unii hlavně v začátcích sledovaného období. Od roku 2014 až do roku 2016 se oba státy pohybovaly pod průměrem a zároveň se dostaly do záporných hodnot. Mezi lety 2016 a 2017 v Polsku prudce vzrostla a od té doby se drží nad průměrem EU, Slovensko ve stejném období také zažívá růst inflace, ale ne tak prudký. Inflace obou dvou zemí pak měla v letech odlišný vývoj, stejný trend nastal až od roku 2020.

Vysoká míra inflace se už začala projevat i do požadavků zaměstnanců na růst mezd. Nedostatek vhodných pracovníků a prudký růst cen vede k zvyšování platů rychleji, než roste produktivita práce. Ekonomové obou států hlásí, že během roku 2023 inflace zažije svoje maximum a postupně se začne snižovat.

3.2 Vývoj nezaměstnanosti ve vybraných zemích

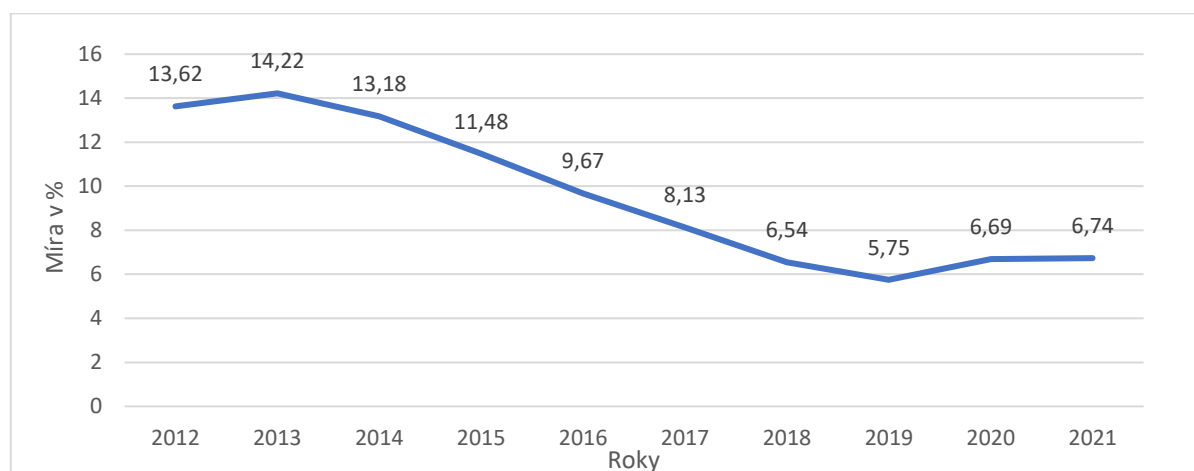
Nezaměstnanost je ukazatel, který nám naznačuje, jaké množství lidí v ekonomice daného státu nemá zaměstnání, ale aktivně ho hledá. Tito lidé jsou v daný moment zapsáni na úřadu práce, žijí ze svých finančních úspor a mají příjem v podobě různých dávek a příspěvků. Vysoká nezaměstnanost státu se projevuje snížením domácí spotřeby, to vede

ke snížení příjmů firem a jejich nemožnosti investovat do výroby a inovací jejich podniků. Dochází tedy ke zpomalení ekonomiky. Zároveň vyšší nezaměstnanost vede ke zvýšením výdajů na sociální dávky a příspěvky, a to představuje velký výdaj ze státního rozpočtu. Při snaze o snížení deficitu státního rozpočtu přichází zvyšování daní čili zvýšení nákladů. Zároveň nízká nezaměstnanost představuje problém na trhu práce. Znamená to, že skoro každý, kdo pracovat může, tak pracuje. Na trhu práce pak chybí odborní zaměstnanci.

3.2.1 Míra nezaměstnanosti na Slovensku

Pro výpočet vývoje míry nezaměstnanosti na Slovensku je slovenským statistickým úřadem používána obecná míra nezaměstnanosti. Ta je mezinárodně srovnatelná a používaná metodika, která je vhodná k porovnání jednotlivých zemí mezi sebou. Míra nezaměstnanosti může být ovlivněna nejen pracovním trhem, ale i politickou situací státu, změny v technologii a výrobních postupech, demografickými změnami a makroekonomické ukazatele jako inflace nebo HDP.

Graf 12 Vývoj míry nezaměstnanosti na Slovensku v letech 2012-2021

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ŠÚSR, 2023

Tento graf znázorňuje vývoj míry nezaměstnanosti na Slovensku v období mezi lety 2012 až 2021. Je jasně vidět, že míra nezaměstnanosti pomalu klesala, než celou situaci ovlivnila pandemie koronaviru v roce 2020. Následně míra nezaměstnanosti stoupla přes 6 % a pomalu rostla výš. Roční průměr 2021 přinesl zatím nejvyšší nezaměstnanost od 2019. Na začátku roku 2022 se držela na necelých 7 %, ale postupně měsíčně klesala, k říjnu 2022

klesla po třech letech pod 6 % a to na 5,9 %. Slovenské ministerstvo financí i centrální banka NBS ale očekávají, že v příštím roce opět dojde k růstu počtu nezaměstnaných osob.

Míra nezaměstnanosti se ale v jednotlivých krajích Slovenska liší. To souvisí s neustálým nerovnoměrným vývojem mezi jednotlivými územními celky. Ty se liší nejen odlišnou úrovní komunikační i technické infrastruktury, tak i ekonomické produkční výkonnosti a stupněm urbanizace. Nejnižší míru nezaměstnanosti za rok 2021 vykazovaly kraje na západě Slovenska – Bratislavský s hodnotou 3,25 % a Trnavský s Trenčinský s hodnotou 3,69 %. Bratislavský kraj si již dlouhodobě drží nejnižší míru nezaměstnanosti, a to především kvůli velkému množství pracovních příležitostí jako je cestovní ruch, hotelnictví a restaurátérství.

Jednotlivé hodnoty z října 2021 můžeme vidět v tabulce níže.

Tabulka 1. Míra nezaměstnanosti v krajích za rok 2021

Kraj	Míra nezaměstnanosti v %
Bratislavský kraj	3,25
Trnavský kraj	3,69
Trenčinský kraj	3,69
Nitranský kraj	3,86
Žilinský kraj	4,72
Banskobystrický kraj	8,28
Prešovský kraj	9,94
Košický kraj	8,74

Zdroj: Vlastní zpracování podle dat UPSVR, 2023

Poslední tři zmíněné kraje (Košický, Prešovský a Banskobystrický) se již dlouhodobě potýkají s vysokou nezaměstnaností, ta je ovlivněna nízkou vzdělaností žadatelů o zaměstnání, nízkými platy a důchody. Zatímco západní Slovensko je dlouhodobě preferováno investory a dochází zde ke stavbě mnoha nových továren, tak na jihu tyto inovace zaostávají.

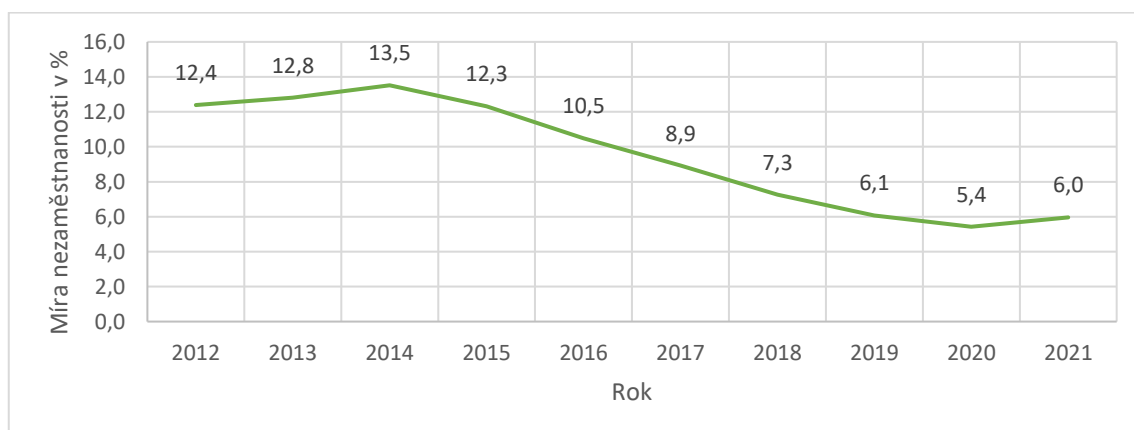
3.2.2 Míra nezaměstnanosti Polska

Polsko patří dlouhodobě mezi členské země EU s nejnižší mírou nezaměstnanosti, ve které se střídá s Českou republikou. Nejvyšší míra nezaměstnanosti nastala v únoru roku 2002 a to v míře 20,7 % naopak nejnižší byla v lednu roku 1990 a to 0,3 %. Na konci roku 2022 se míra nezaměstnanost po 32 letech dostala na nejnižší úroveň od roku 1990.

V následujícím grafu je vidět že míra nezaměstnanosti Polska stejně jako u jiných zemí po světové krizi roku 2008 ovlivnila její vývoj a v roce 2015 dosáhla svého maxima.

V následujících letech je vidět klesající trend který by pravděpodobně bez dopadu světové pandemie stále pokračoval. V roce 2021 tedy nastalo mírné zvýšení, ale i nadále Polsko patřilo mezi země s nejnižší mírou. Současná data ke konci roku 2022 hovoří o nejnižší nezaměstnanosti od roku 1990.

Graf 13 Míra nezaměstnanosti Polska v letech 2012-2021

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z GUS, 2023

V Polsku se stejně jako na Slovensku nezaměstnanost liší i podle krajů. Celkově na konci roku 2021 byly pouze okolo 6 % polských občanů nezaměstnaných. Základní příčinou rozdílnosti mezi kraji je vysoká nezaměstnanost na venkově, také odlišná úroveň infrastruktury (technické i komunikační), zároveň ekonomickou produkční výkonností a stupněm urbanizace.

Nejvíce nezaměstnaných lidí bylo v Podkarpatském a Varmínsko-mazurském vojvodství (kraji). Tady můžeme hovořit hlavně o nepříznivé geografické poloze a vysoké orientace

na zemědělství, pro Podkarpatský kraj platí totéž s nedostatkem zemědělské půdy kvůli hornatému povrchu. Zde je také silný kulturní aspekt a tradice, tamní obyvatelstvo se méně stěhuje a stárne, Staršímu obyvatelstvu se práce shání hůře, o to víc v agrárním sektoru, který zahrnuje fyzicky náročnější druhy zaměstnání. Nejnižší míra nezaměstnanosti byla v Malopolském a Mazovském vojvodství, nabídka pracovních míst je v těchto vojvodstvích přeci jen mnohem širší, za což mohou do značné míry velká města

Podle GUS mezi lety 2011-2021 se v každém vojvodství snížil počet nezaměstnaných osob, nárůsty zaměstnaných ale byly napříč kraji rozdílné, a tak došlo ke změně struktury zaměstnaných mezi vojvodstvími.

Tabulka 2. Míra nezaměstnanosti v krajích v roce 2021

Kraj	Míra nezaměstnanosti v %
Dolnoslezský	4,8
Kujavsko-pomořský	7,7
Lodžský	5,6
Lublinský	7,2
Lubušský	4,9
Manopolský	4,5
Mazovský	4,6
Opolský	6,0
Podkarpatský	8,2
Podleský	7,0
Pomořský	5,1
Slezský	4,2
Svatokříšský	7,3
Varminsko-mazurský	8,3
Velkopolský	3,1
Zápodomořanský	7,1

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z GUS, 2023

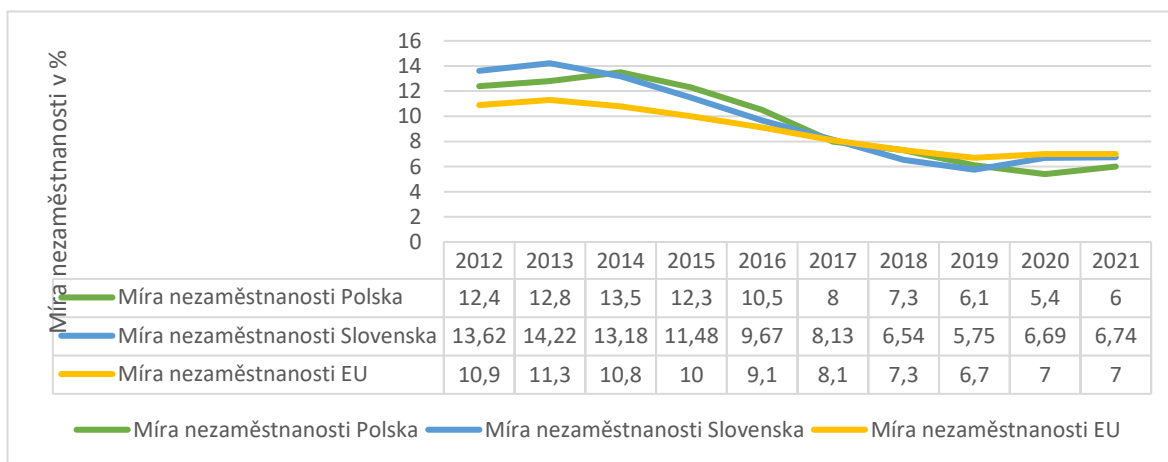
3.2.3 Srovnání míry nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti obou států měla po dobu sledování spíše klesající trend, na začátku se míra nezaměstnanosti jak Slovenska, tak Polska držela nad úrovní průměru EU, v roce 2017 se oba státy přiblížili a od následujícího roku se drží pod průměrem. Snižování nezaměstnanosti souvisí se zrychlováním tempa ekonomického růstu. Na Slovensku začala míra nezaměstnanosti růst po 6 letech až v roce 2020. Tento jev byl z velké části ovlivněn hlavně celosvětovou pandemií, na kterou Slovensko zareagovalo spuštěním programu podpory zaměstnavatelů s cílem udržet co největší počet zaměstnanců. Pod hranici 6% míry nezaměstnanosti se Slovensku podařilo dostat až po více jak dvou letech po propuknutí epidemie v říjnu 2022. I přes propuknutí pandemie a růst míry nezaměstnanosti si Polsko udrželo jednu z nejnižších nezaměstnaností v Evropě, to se stalo díky pomoci polské vlády, které polským firmám poskytla přes 50 mld. eur.

Míra nezaměstnanosti obou států je velmi nízká. Mnoho pracovních míst v obou státech zaplnili uprchlíci z Ukrajiny po únorové ruské invazi na Ukrajinu. Což znamená, že většina lidí, co pracovat může již pracuje. Pokud se míra nezaměstnanosti bude opět dlouhodobě snižovat, může to v budoucnu představovat problém pro oba státy jako je nedostatek kvalifikovaných pracovníků, růst mzdových nákladů, inflace apod..

Z grafu je zjevné, že i přestože mají trendy míry nezaměstnanosti obou zemí téměř stejný sklon, hodnoty míry nezaměstnanosti jsou zcela rozdílné. Slovensko vykazuje za sledované období průměrně vyšší nezaměstnanost než Polsko.

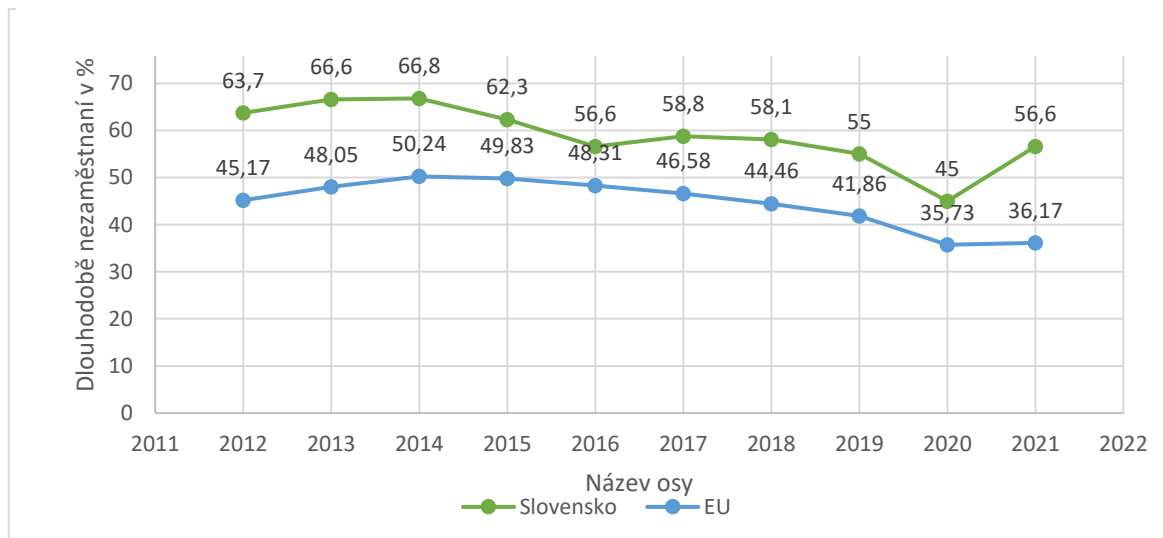
Graf 14 Srovnání míry nezaměstnanosti v Polsku a Slovensku v letech 2012-2021 s EU

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z GUS, ŠÚSR a Eurostatu, 2023

3.2.4 Dlouhodobá míra nezaměstnanosti Slovenska

Graf 15 Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti Slovenska v porovnání s EU

Zdroj: vlastní zpracování podle dat OECD, 2023

Dlouhodobá míra nezaměstnanosti hovoří o lidech, kteří jsou v nezaměstnaní po dobu delší jak 12 měsíců. Tato míra ukazuje podíl všech těchto dlouhodobě nezaměstnaných na součtu všech nezaměstnaných. Zvyšuje se především v dobách velkých hospodářských krizí. Z celosvětové hospodářské krize, která započala roku 2008 a skončila v roce 2012 se Slovensko začalo pomalu vzpamatovávat až po roce 2014.

Nejvyšších hodnot ve sledovaném období dlouhodobá nezaměstnanost na Slovensku dosahovala v roce 2014 a to v hodnotě 66,8 %, takto vysoká hodnota nezaměstnanosti byla z důvodu deflace, která na Slovensku téhož roku propukla. Tento pokles se již v předchozích letech objevil v zemích eurozóny, a nakonec postihl všechny země platící eurem, přestože se jí snažila Evropská banka potlačit, nepodařilo se to u všech zemí eurozóny.

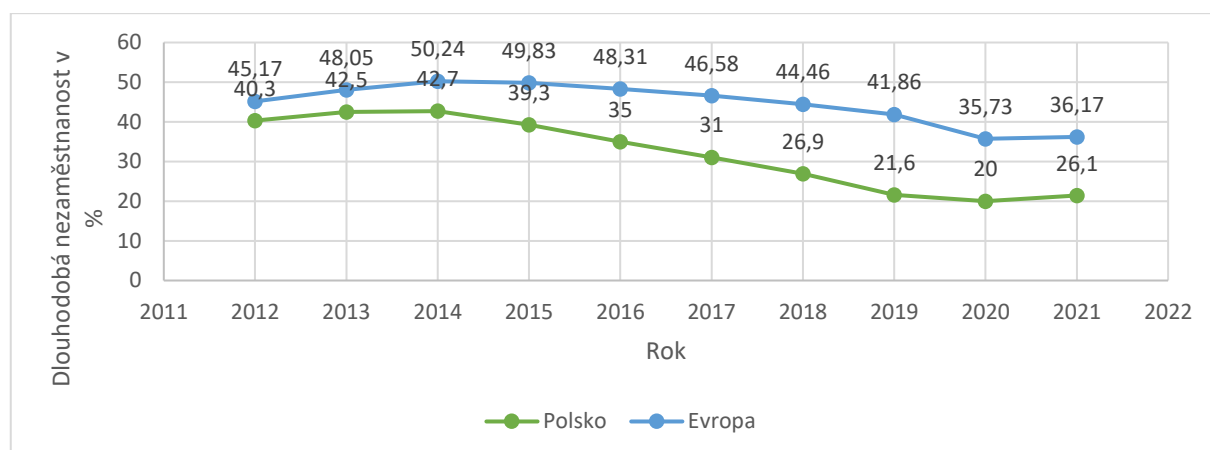
Na zelené křivce je jasně vidět, že dlouhodobá nezaměstnanost měla postupný klesající trend, odchylkou byl rok 2016 a 2020. I na tomto ukazateli můžeme vidět působení pandemie koronaviru, který vrátil hodnotu dlouhodobé nezaměstnanosti zpátky na hodnoty roku 2016.

Modrá křivka nám ukazuje průměrnou dlouhodobou nezaměstnanost v rámci celé Evropské unie. Slovenská republika má v období 2012-2021 dlouhodobou nezaměstnanost vyšší, zatímco nejmenší rozdíl byl v roce 2016, kdy se průměry lišily jen o 8 %, tak v roce 2021 se rozdíl vyšplhal přes 20 %.

Hlavními důvody tak vysoké dlouhodobé nezaměstnanosti jsou snadný přístup k sociálním dávkám a strhávání sociálního a zdravotního pojištění přímo ze mzdy. Vysoká výše sociálních dávek oslabuje motivaci nezaměstnaných si hledat práci, ve které dostanou po odečtení odvodů mnohdy menší plat.

3.2.5 Dlouhodobá míra nezaměstnanosti Polska

Graf 16 Vývoj dlouhodobé míry nezaměstnanosti Polska v porovnání s EU

Zdroj: vlastní zpracování podle dat OECD, 2023

Při analýze dlouhodobé nezaměstnanosti Polska je důležité uvést strukturu dlouhodobě nezaměstnaných osob. Strukturu vytváří polské Ministerstvo práce a sociálních věcí. Zpráva z roku 2015 uvedla že struktura nezaměstnaných déle jak 12 měsíců je tvořena ženami (54,8 %), lidmi ve věku 25-34 (25,5 %), absolventy střední školy či nižšího vzdělání (31,5 %) a lidmi bez odborného vzdělání (16,2 %). (MPiPS, 2015)

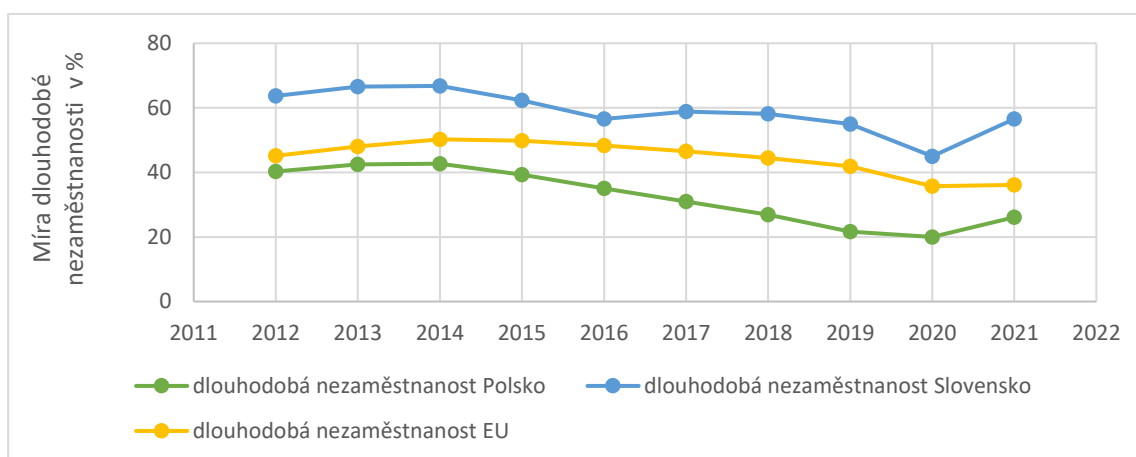
Dlouhodobá nezaměstnanost Polska se dlouhodobě pohybuje pod průměrem Evropské unie, kdy rozdíl v roce 2019 byl o něco málo více než 20 %. Křivka dlouhodobé nezaměstnanosti nám zakřivením připomíná křivku míry nezaměstnanosti. Křivka měla od roku 2013 do 2020 klesající trend. Roky 2012 a 2013 odrážely pozůstatky po celosvětové finanční krizi roku 2008, které se ve střední Evropě přetrvali déle než v jiných zemích.

Následně I na tomto ukazateli můžeme vidět zapůsobení pandemie 2020 po němž čekali růst dlouhodobé nezaměstnanosti.

Ačkoliv měla křivka po většinu sledovaného období klesající tvar, což představuje zlepšení na trhu práce, zvyšuje se podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkově registrovaných nezaměstnaných. Tento problém se ale netýká všech regionů ve stejném měřítku. To vede k závěru, že by měla být zajištěna opatření umožňující návrat dlouhodobě nezaměstnaných na pracovní trh.

3.2.6 Srovnání vývoje dlouhodobé nezaměstnanosti

Graf 17 Srovnání vývoje dlouhodobé nezaměstnanosti Polska a Slovenska s EU

Zdroj: vlastní zpracování podle dat OECD, 2023

Pokud se podíváme na dlouhodobou nezaměstnanost, tak můžeme vidět, že se státy pohybují na úplně odlišných hodnotách a zároveň se ani jeden neblíží k průměru EU. Pro státy je nejlepší, když je míra dlouhodobé nezaměstnanosti, co nejnižší. Polsko se drží pod průměrem EU a po většinu doby sledování měla nezaměstnanost klesající trend. Po roce 2020 přišel mírný nárůst, ale ani ten nepřiblížil Polsko nejen průměru ani Slovensku. Slovensko se s problémem vysoké dlouhodobé nezaměstnanosti potýká dlouhodobě. Z grafu je jasně vidět, že Slovensko se pohybuje v úplně jiných hodnotách než Polsko a zároveň je nad průměrem EU. Ve sledovaném období se sice párkrát přiblížila průměru, ale pak nastal opět růst. Pandemie opět procento dlouhodobě nezaměstnaných posunula nahoru. Podle ekonomů by situaci na Slovensku pomohlo především omezení sociálních dávek, ty často bývají hlavní příčinou, proč zdraví a práceschopní lidé zůstávají po léta

doma. Mezi další příčiny patří špatná kvalifikace, nemožnost stěhovat se za práci nebo diskriminace.

3.3 Struktura nezaměstnanosti ve vybraných zemích

Abychom nepracovali s nezaměstnaností a neposuzovali ji pouze z jednoho úhlu, a to jako ekonomickou aktivitu obyvatel ČR ve věku 15 až 64 let, porovnáme ji i z několika jiných hledisek. Rozdělíme si nezaměstnanost podle pohlaví, úrovně vzdělání a věku.

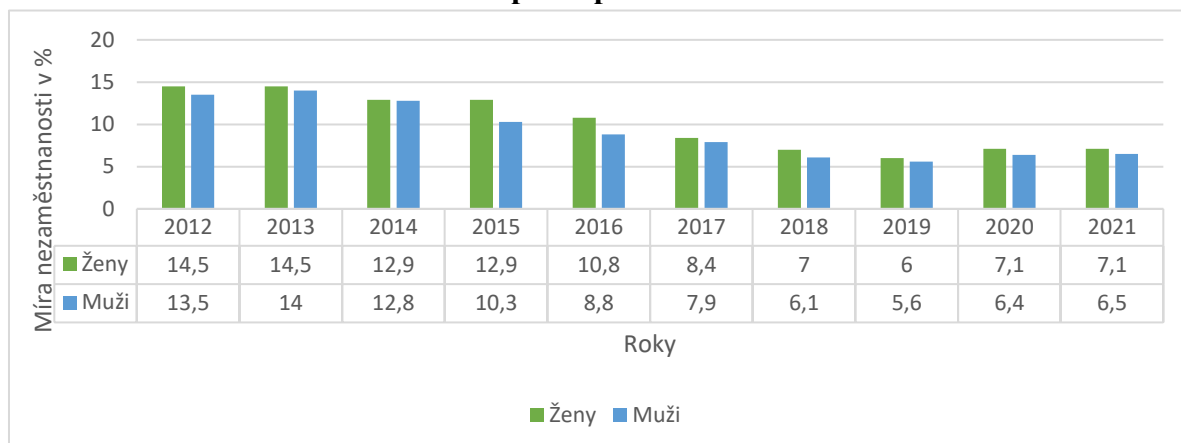
3.3.1 Nezaměstnanost podle pohlaví

Na základě dat získaných z Eurostatu bylo v roce 2021 míra nezaměstnanosti lidí ve věku od 15 do 74 let odlišná pro muže a ženy. Průměrná nezaměstnanost žen byla v rámci celé EU 7,4 % a pro muže 6,7 %.

Oblast zaměstnanosti žen na Slovensku je porovnatelná s jinými státy Evropské unie, ačkoliv ji ovlivňují specifické faktory jako jsou větší regionální rozdíly a také menší množství pracovních míst na zkrácené úvazky. V průměru je míra zaevidované nezaměstnanosti žen vyšší o 2,1 % než u mužů. Pokud se zaměříme pouze na porovnávání hodnot v rámci EU, tak Slovensko leží v naprostém průměru. V profesích jako zdravotnictví, sociální služby a vzdělávání ženy představují až 80% pracovní síly, v sektoru veřejných služeb až 70 %, zatímco v podnikání a průmyslu tvoří cca 25 %. Ačkoliv neustále roste množství vzdělaných žen, ženy nedosahují stejného finančního ohodnocení.

Do jisté míry je tato nerovnost dána stereotypem, že o děti a jiné členy rodiny se starají převážně ženy. Jen málo otců zůstává na rodičovské dovolené.

Graf 18 Míra nezaměstnanosti podle pohlaví na Slovensku v letech 2012-2021

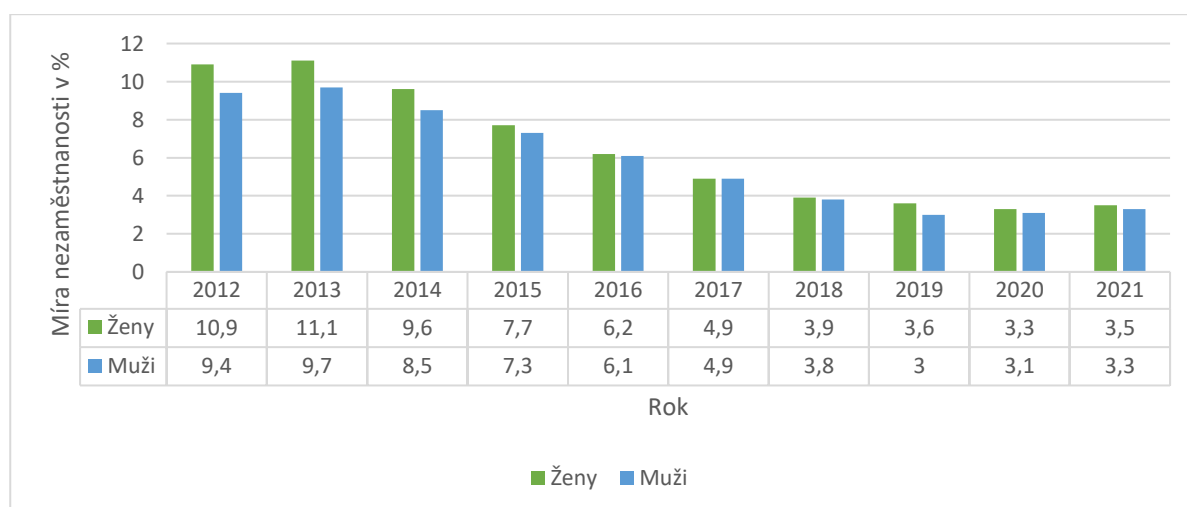
Zdroj: vlastní zpracování podle dat Světové banky, 2023

V následujícím grafu popisujícím polskou situaci můžeme vidět, že jsou si grafy křivkami docela podobné. V Polsku je rozdíl v míře nezaměstnanosti mužů a žen minimální, křivky a hodnoty jsou si podobné. V roce 2017 dokonce byla hodnota u obou pohlaví stejná.

Tento fakt by mohl být zakořeněn v počtu dětí na jednu ženu. Zatímco na jednu slovenskou ženu vychází 1,57 dítěte, tak na 1 polku připadá 1,38 dítěte. Více dětí znamená delší čas strávený péčí a výchovou dětí. Nejvýznamnějším důvodem ekonomické nečinnosti žen je nedostatečný přístup k zařízením pro děti jako jsou jesle, školky a školy.

Mladí Poláci mají také strach ze ztráty zaměstnání, který je způsoben diskriminací matek.

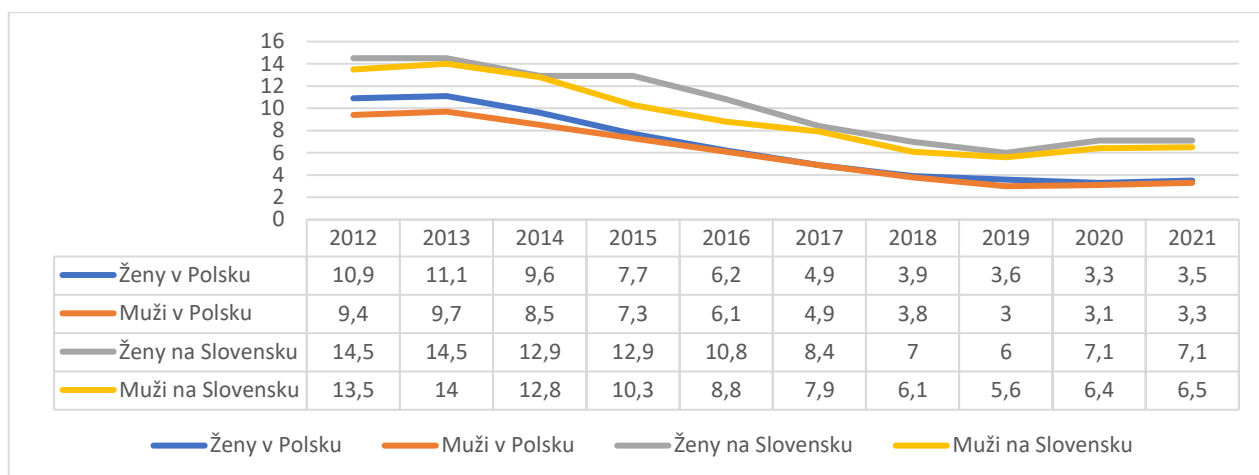
Graf 19 Míra nezaměstnanosti podle pohlaví v Polsku v letech 2012-2021

Zdroj: vlastní zpracování podle dat Světové banky, 2023

3.3.2 Srovnání vývoje nezaměstnanosti podle pohlaví

Graf 20 Srovnání vývoje nezaměstnanosti podle pohlaví

Zdroj: Zpracování na základě dat z GUS, ŠÚSR a Eurostatu, 2023

Obě země se potýkají s tím, že je více nezaměstnaných žen. Zatímco v Polsku je tento rozdíl minimální, tak na Slovensku je rozdíl vyšší. Můžeme ale říci, že poměr nezaměstnanosti žen a mužů v obou zemích klesá. Nejvyšší odskok způsobila na Slovensku i v Polsku právě pandemie. Napříč celou Evropou zaměstnanost žen roste.

Ženy si obecně hůře hledají a za práci bývají i hůře odměňovány. Častěji, než muži hledají práci, která jim umožní sladění pracovního a rodinného života a zároveň v obou zemích platí to, že péče o dítě a neplacená domácí práce jsou stále výrazně ženskou oblastí. Pokud se spojí faktory jako nízký věk, mateřství, nízká úroveň vzdělání nebo málo pracovních zkušeností, tak jsou ženy mnohem více ohrožené než muži.

Ačkoliv ženy obecně patří skupinu, která si hůře hledá práci a je jich více nezaměstnaných, tak v obou zemích jsou mladé ženy více úspěšné v dokončení vysokoškolského vzdělání než muži. Vykazují vysoké nasazení a investují více času do svého vzdělávání.

3.3.3 Nezaměstnanost podle úrovně vzdělání

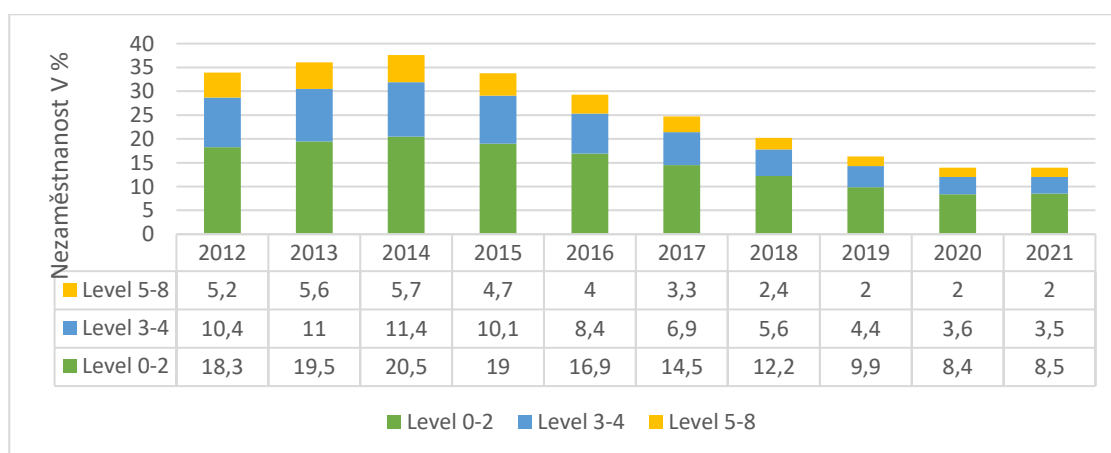
V této podkapitole se setkáme se rozdělením nezaměstnanosti podle kvalifikační úrovně, hodnoty v jednotlivých grafech nám vždy ukazují procentuální míru nezaměstnanosti při

podílu nezaměstnaných ve srovnání s celkovým počtem ekonomicky aktivních obyvatelů s danou úrovní vzdělání.

Na základě dat získaných z Eurostatu dělíme úrovně dosaženého vzdělání do tří skupin. Level 0-2 nám hovoří o lidech s dokončeným či nedokončeným základním studiem (Less than primary, primary and lower secondary education), v Levelu 3-4 najdeme občany s dokončeným středoškolským studiem a studiem nástavbovým, rekvalifikačními kurzy či pomaturitními jazykovými kurzy (Upper secondary and post-secondary non-tertiary education), v poslední skupině Level 5-8 jsou lidé s terciálním vzděláním čili lidé s vyšším odborným vzděláním či s vystudovanou vysokou školou. (ČSÚ, 2014)

Úroveň vzdělání je jak na Slovensku, tak v Polsku ovlivněna tím, z jakého rodinného zázemí člověk pochází. Hlavně mladí občané zejména ze vzdělaně znevýhodněných skupin mají přístup k vyššímu vzdělání omezen. Toto je patrné hlavně na Slovensku. Mladí lidé v obou zemích pohlížejí na vzdělání instituce kriticky, podezření z korupce vůči vzdělávacím institucím jsou vyjádřena zvláště silně na Slovensku. Pokud se zaměříme na současnost a úroveň vzdělání tak podle statistik v obou zemích má skoro každý druhý člověk ve věku 25-29 vysokoškolské vzdělání

Graf 21 Nezaměstnanost podle úrovně vzdělání v Polsku v letech 2012-2021

Zdroj: Vlastní zpracování podle dat Eurostatu, 2023

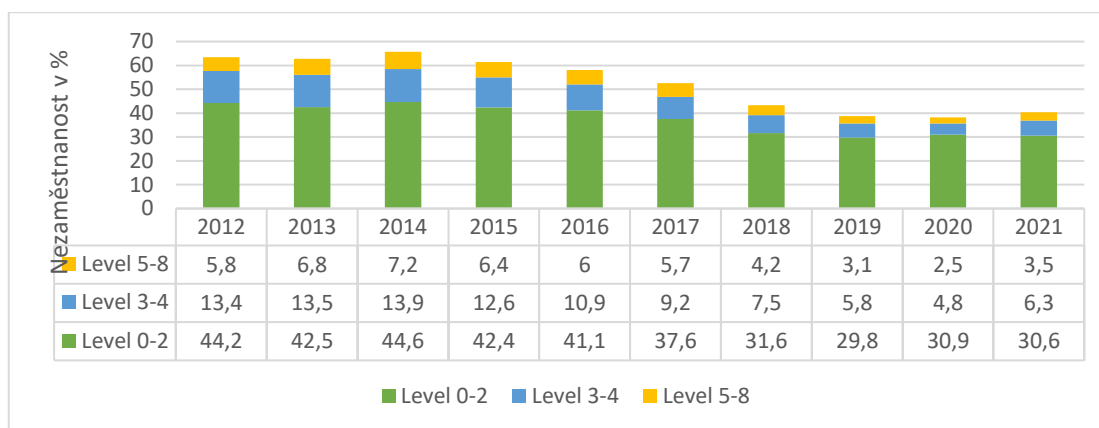
V grafu číslo 18 vidíme vývoj nezaměstnanosti podle úrovně vzdělání v Polsku. Hned na první pohled je jasně patrné, že lidé s vyšší úrovní vzdělání tvoří nižší procento nezaměstnaných na pracovním trhu. Je to dáno tím, že absolventi s vyšší úrovní vzdělání mají vyšší šanci na nalezení zaměstnání než lidé s nižším vzděláním. Je tedy zřejmé, že

existuje přímá závislost mezi úrovní vzdělání a šancí na uplatnění na trhu, také nepřímá závislost mezi úrovní vzdělání a specifickou mírou nezaměstnanosti. Dochází k jevu vytlačování lidí s nižším vzděláním obyvateli s úrovní vyšší.

Lidé s dokončeným středoškolským studiem a studiem nástavbovým tvoří poměrně stabilní skupinu, jejíž křivka má klesající trend. Tento jev se objevuje napříč celou Evropou.

Když se podíváme na skladbu skupin, tak nejpočetnější napříč všemi roky jsou lidé s ukončeným či neukončeným základním vzděláním. To v Polsku trvá 8 let. Tato skupina obyvatel má největší obtíže při hledání práce a zároveň mají větší riziko být dlouhodobě nezaměstnaní (tj. 12 měsíců a více). V prosinci roku 2005 dosáhla nezaměstnanost těchto občanů historického maxima a to 27,30 %, minimum nastalo v roce 2020 na úrovni 8,4 %.

Graf 22 Nezaměstnanost podle úrovně vzdělání na Slovensku v letech 2012-2021

Zdroj: Vlastní zpracování podle dat Eurostatu, 2023

Na Slovensku se setkáváme s trochu jinou situací. Z grafu je jasně vidět, že křivka nemá jednoznačný trend a kolísá. I zde nám tvoří nejpočetnější skupinu obyvatel z nedokončeným či dokončeným základním studiem, jejich procento je ale vyšší. Hlavní příčinou je obecně vyšší míra nezaměstnanosti na Slovensku. Zatímco Polsko ji má jednu z nejmenších v Evropě, Slovensko leží v průměru. Největší rekord nastal v roce 2005, kdy tato skupina tvořila až 53,3 % a nejnižší v roce 2028 s 29,8 %.

Lidé se střední úrovní vzdělání i na Slovensku tvoří druhou nejpočetnější skupinu, i tak jich není poměrně moc. V porovnání s lidmi s dokončeným či nedokončeným základním

vzděláním je jich současně 5x méně. Tato situace může být ovlivněna i tím, že u absolventu středních škol a gymnázií se setkáváme se krátkodobou dobrovolnou nezaměstnaností, nebo zaviněnou tím že nebyli přijati do navazujícího studia. Také to může být snaha o oddálení nástupu do práce. Úplně nejvyšší hodnotu měla v roce 2005 a to ve výši 14,4 %.

Nejméně zastoupenou skupinou nezaměstnaných jsou občané s terciálním vzděláním. I zde platí, že tito lidé si práci najdou snáze a platí vysoká poptávka po pracovnících s vysokou úrovní vzdělání.

3.3.4 Srovnání vývoje nezaměstnanosti podle úrovně vzdělání

Pro srovnání jsem využila stejné grafy jako v teoretické práci, hned na první pohled je vidět, že u obou zemích je nejvíc nezaměstnaných ve skupině obyvatel, kteří nedokončili či dokončili základní studium. V Polsku je jich na poměr nezaměstnaných ale méně. Tito občané patří do skupiny ohrožené dlouhodobou nezaměstnaností (jsou nezaměstnaní delší dobu jak 12 měsíců), protože mají větší problémy najít si vhodné zaměstnání.

V Polsku i na Slovensku tvoří druhou nejpočetnější skupinu lidé s dokončeným středoškolským studiem a studiem nástavbovým. Ti tvoří poměrně stabilní skupinu, jejíž křivka má v obou zemích klesající trend. Tento vývoj se projevuje napříč celou Evropou. Lidé s touto úrovní vzdělání mají většinou již nějaké zaměření, a proto jsou na hledání si pracovního místa lépe vybaveni. Pokud se podíváme do grafů tak rozdíl na Slovensku mezi úrovní 0-2 a 3-4 je vysoký, u Polska tento rozdíl tak velký, ale stále je lidí s úrovní vzdělání 3-4 skoro 3x méně nezaměstnaných.

Stejná situace v obou zemích nastává i u obyvatel s vyšším vzděláním, čím vyššího vzdělání dosáhli, tím méně jich ve srovnání hledá práci. Čili mají nejmenší zastoupení. Toto je ovlivněno hlavně tím, že lidé s terciálním vzděláním si najdou práci snáze a zároveň je vysoká poptávka pracovnících s vysokou úrovní vzdělání.

3.3.5 Nezaměstnanost mladých lidí

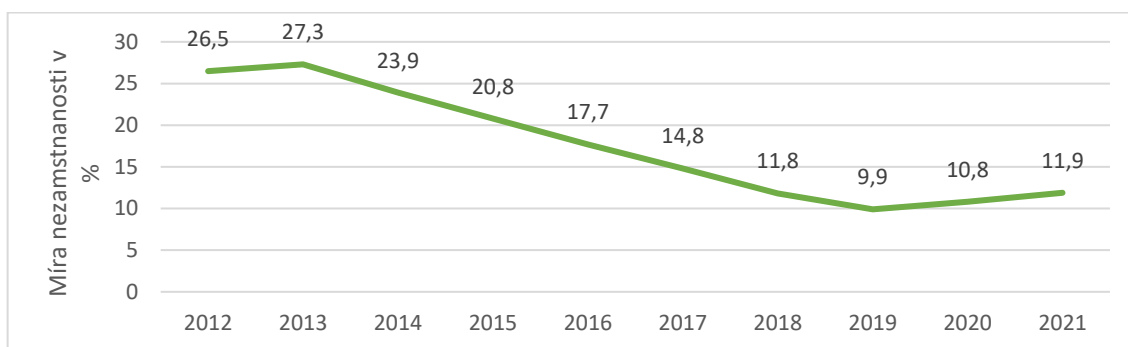
Do kategorie mladých lidí řadíme nejčastěji ekonomicky aktivní obyvatele ve věku od 15 do 24 let, můžeme se setkat i s kategorizací 15 až 29 let, při výpočtu míry nezaměstnanosti počítáme podíl nezaměstnaných ve skupině 15 až 24letých ve srovnání s celkovým počtem ekonomicky aktivního obyvatelstva (zaměstnaného i nezaměstnaného) v této věkové kategorii. (Eurostat, 2023)

Průměrná míra nezaměstnanosti mladých se v roce 2021 pohybovala na 13 %, vysoká míra se soustředila v jižní Evropě, kde se tato hodnota pohybuje až okolo 30%, nejvyšší množství mladých nezaměstnaných se nachází ve španělské enklávě Ceuta s 56%. Nižší míra aktivity mezi mladými lidmi je obvykle vysvětlena vysokou účastí na vyšším vzdělávání a také skutečností, že doba, kterou studenti potřebují na dokončení vysokoškolského vzdělávání je poměrně dlouhá (OECD, 2019).

Velkým problémem mladých uchazečů o zaměstnání je jejich nedostatečná praxe. Mnoho z nich se hlásí na pracovní pozice bez předchozích zkušeností, a tak se stává, že firmy dají přednost někomu s praxí v oboru.

3.3.6 Nezaměstnanost mladých Poláků

Graf 23 Vývoj nezaměstnanosti mladých Poláků v letech 2012-2021

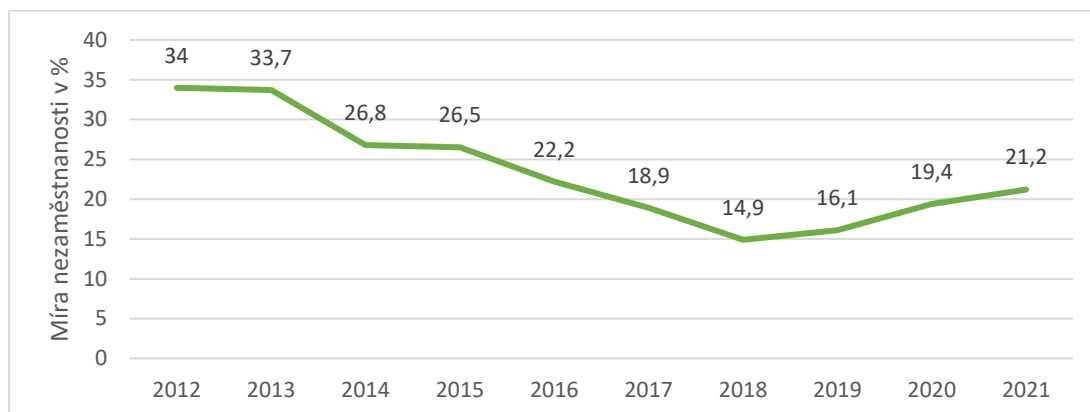
Zdroj: vlastní zpracování podle dat Světové banky, 2023

Graf č. 23 nám ukazuje vývoj nezaměstnanosti mladých Poláků ve věku 15-24 let. Je jasné vidět, že od roku 2013 se množství nezaměstnaných snižovalo, pokud bychom se podívali na všechny grafy týkající se polské nezaměstnanosti, tak jednotlivé křivky by byly velice podobné. Polsko se v tomto ukazateli dlouhodobě drží pod průměrem EU. Po roce 2019 nastal nárůst hlavně kvůli pandemii. Firmy v tomto období začaly šetřit a propouštět,

nejdříve sáhli po zkrácených úvazcích či externích spolupracích, které obvykle mívají nejméně zkušení zaměstnanci. A právě mezi nimi se nachází největší procento mladých.

3.3.7 Nezaměstnanost mladých Slováků

Graf 24 Vývoj nezaměstnanosti mladých Slováků v letech 2012-2021

Zdroj: vlastní zpracování podle dat Světové banky, 2023

Situace na Slovensku je odlišná, hned na první pohled je jasné, že na Slovensku je více nezaměstnaných mladých občanů. V roce 2021 je rozdíl mezi mladými nezaměstnanými a všemi nezaměstnanými skoro trojnásobný. Slovensko patří podle evropských statistik spíše k horším zemím v rámci mladých nezaměstnaných lidí a velmi znepokojující je fakt, že přes 50 % z těchto uchazečů o zaměstnání jsou absolventi vysokých škol.

Na grafu vidíme že vývoj křivky je proměnlivý, sice se hodnoty snižovaly, ale toto snižování bylo nárazové rok od roku. V roce 2018 se ve sledovaném období setkáme s nejnižší hodnotou a pak už jen následuje růst. Toto vše by mohlo být způsobeno socioekonomickými problémy, špatně fungujícími institucemi, nedostatky ve školském systému a kulturní i společenská zaostalostí. Slovensko jako takové patří mezi země, ze kterých velké množství mladých lidí emigruje za prací nebo za studiem. Zhruba 15 % studentů je zapsaných na zahraničních univerzitách. Tento trend se stále zrychluje po vstupu do EU. Mladé lidi v jiných zemích láká vyšší životní úroveň a větší mzdy.

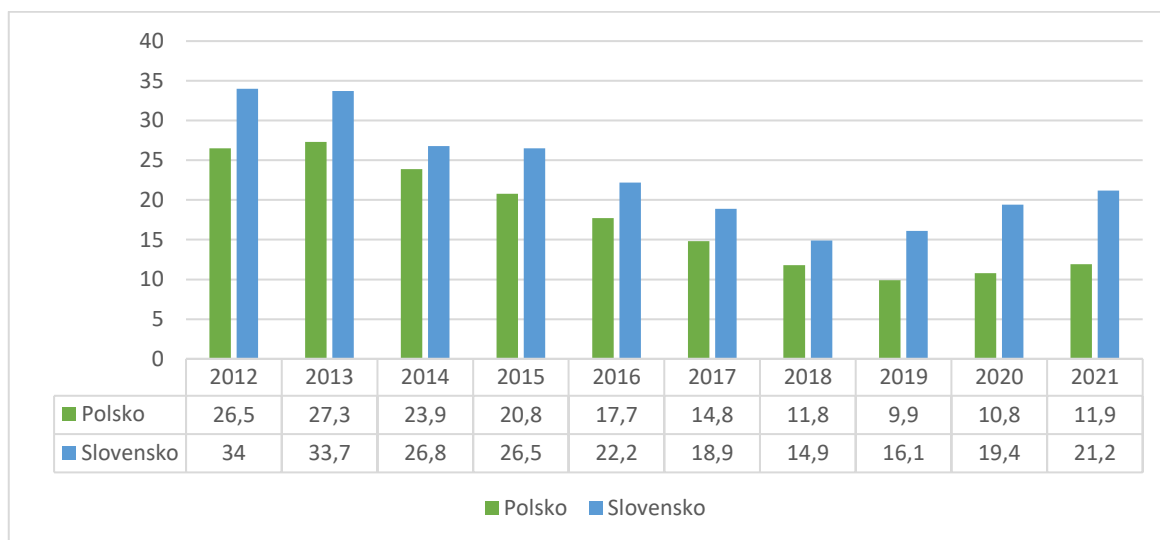
3.3.8 Srovnání vývoje nezaměstnanosti mladých

Z grafu jde vyčíst, že v Polsku průměrně pracuje více mladých lidí. Jejich míra nezaměstnanosti je průměrně nižší než průměr EU. To je způsobeno transformací

vzdělávání, která v Polsku nastala později než v jiných zemích. Takže k vyrovnání s ostatními zeměmi nastane později.

Slovensko má podstatně vyšší procento nezaměstnaných mladých občanů. S tímto problémem se Slovensko dlouhodobě potýká. Ale pokud se podíváme na trend obou hodnot, tak ten je totožný. Vidíme klesání míry nezaměstnanosti do roku 2019 a pak nastává růst. Je vidět, že Polsko se s ním vyrovnalo lépe. Tento nárůst je opět z důvodů celosvětové pandemie. Mladí lidé volí nejčastěji práci na zkrácené úvazky, a právě tento typ zaměstnaných byl po vypuknutí pandemie nejvíce propouštěn. Mladým lidem mnohdy chybí praxe a v rámci šetření to bylo pro zaměstnavatele nejvýhodnější.

Graf 25 Míra nezaměstnanosti mladých lidí (15-24 let) v Polsku a Slovensku

Zdroj: vlastní zpracování podle dat Světové banky, 2023

Výsledky a diskuse

Práce se zabývala analýzou nezaměstnanosti a dalších klíčových ekonomických faktorů, které s ní souvisí a mají možnost se navzájem ovlivňovat. Komparace se týkala dvou vybraných států, a to Slovenské republiky a Polské republiky. Tato kapitola přinese postupné porovnání všech ekonomických ukazatelů, které byli v praktické části obsaženy.

Ve vybraném období 2012-2021 bylo stále vidět působení hospodářské krize z roku 2008 a vzpamatování se z ní je patrné až kolem roku 2015 u obou sledovaných států. V tu dobu se začala nejen snižovat míra nezaměstnanosti ale i dlouhodobá nezaměstnanost. Rok 2020 zamával celkově s ekonomikami obou států a na všechny, v práci sledované, ekonomické ukazatele měla situace tohoto roku negativní dopad.

Pokud se zaměříme na vztah mezi inflací a nezaměstnaností, tak obecně by mělo platit, čím vyšší je nezaměstnanost, tím nižší je inflace. Při tomto stavu mnoho lidí hledá práci, firmy hledají pracovníky. Čili mzdy jsou nízké, to se rovná menším nákladům na mzdy, a to způsobuje nízkou inflaci. Toto platí i naopak. Tento stav je momentálně vidět v obou zemích, je tam poměrně nízká míra nezaměstnanosti a vysoká inflace. Když se zaměříme na souvislost HDP a nezaměstnaností, tak obecně platí, že vysoká míra HDP může vést k nižší míře nezaměstnanosti a naopak. Toto bylo vidět u obou zemí např. u roku 2020, kdy mnoho lidí přišlo o práci, zvýšila se nezaměstnanost a propadlo se HDP. Tedy můžeme říct, že existuje určitý vztah mezi těmito ukazateli.

Polská míra nezaměstnanosti je dlouhodobě nižší než na Slovensku, a to ve všech ukazatelích, je to vidět např. v roce 2021, kdy byla míra nezaměstnanosti v Polsku 6 % a na Slovensku 6,74 %. Zároveň je Polsko ve všech ukazatelích lepší než průměr EU. Pokud opět porovnáme míru nezaměstnanosti, tak průměr EU za rok 2021 byl 7 %. Méně pracujících lidí na Slovensku by mohlo být zapříčiněno snazší cestou k různým sociálním příspěvkům a dávkám a zároveň jejich výší. Dlouhodobá nezaměstnanost je problémem pro obě země, je žádoucí, aby co nejméně lidí bylo dlouhodobě nezaměstnaných a měly by se najít nové cesty, jak jim najít stálé zaměstnání např. vytváření nových míst, podpořit při zvyšování vzdělání atd.. Slovensko trápí dlouhodobá nezaměstnanost více než Polsko. U obou států se setkáváme s tím, že čím vyšší je úroveň vzdělání, tím menší je procento

nezaměstnanosti čili lidí s neukončeným základním vzděláním je ve stavu nezaměstnanosti více. To je způsobeno tím, že si hůře hledají stálé zaměstnání a jsou méně odborní.

S rozdílem mezi muži a ženami se setkáváme více na Slovensku než v Polsku. Obecně je více nezaměstnaných žen než mužů, za to může jejich snaha zkombinovat rodinný a pracovní život. Posledním ukazatelem nezaměstnanosti byl ukazatel míry nezaměstnanosti mladých lidí. Slovensko se dlouhodobě potýká s vyšší mírou nezaměstnanosti u mladých lidí. Obecně jedním z důvodů, proč tolik mladých nemá práci je chybějící praxe.

Po zhodnocení celé práce můžeme říct, že Polsko je na tom s nezaměstnaností lépe. Více lidí pracuje, jak mladších, tak obecně, rozdíl mezi nezaměstnanými ženami a muži je menší jak 1 %. V souvislosti se zjištěným HDP a inflací můžeme potvrdit, že ekonomika Polska je silnější a výkonnější než ta Slovenská. Problém by u obou států mohl nastat, pokud by se míra nezaměstnanosti ještě snížila, znamenalo by to nedostatek kvalifikovaných pracovníků a velké obtíže pro firmy při jejich hledání.

4 Závěr

Práce se zabývala analýzou a komparací nezaměstnanosti ve vybraných zemích Evropské unie – Slovenskou a Polskou republikou. Věnovala se a komparovala i další makroekonomické ukazatele, které s nezaměstnaností přímo či nepřímo souvisí, a to na vývoj HDP a míru inflace. Tato analýza byla zaměřena na vybrané časové období. Nezaměstnanost byla zkoumána i z několika hledisek, dokreslující situaci na trhu práce Polska a Slovenska. Mezi ně patřila míra nezaměstnanosti žen, dosažená úroveň vzdělání nezaměstnaných a míra nezaměstnanosti mladých lidí ve věku 15-24 let. Ukazatele byli charakterizováni za období 2012-2021.

Teoretická část stručně nastínila základní termíny, které se následně objevovali napříč celou prací. Byla uvedena a vysvětlena definice trhu práce a následně bylo popsáno, jak trh práce funguje s použitím nabídky, poptávky a tržní rovnováhy

Praktická část se nejdříve věnovala stručnému nastínu důležitých informací o obou zemích a následně charakterizovala jejich ekonomickou situaci. Konkrétně byly v této části shrnuty hodnoty makroekonomických ukazatelů v letech 2012-2021. Jako první se praktická část věnovala vývoji slovenského a polského HDP a situacím, které mohli ovlivnit tyto hodnoty. Tato Analýza HDP byla provedena především za účelem zjištění vlivu vývoje HDP na vývoj míry nezaměstnanosti. Z tohoto vyplynulo, že HDP má vliv na vývoj míry nezaměstnanosti a naopak. Poté následuje analýza inflace jak v měsíčním pojetí za rok 2022, tak i ročně.

Hlavním tématem práce byl vývoj nezaměstnanosti v obou zemích. Pro sledování vývoje míry nezaměstnanosti byla používána obecná míra nezaměstnanosti, jež je mezinárodně používána a je vhodná pro porovnávání jednotlivých zemí. Práce se zaměřila i na srovnání nezaměstnanosti v jednotlivých krajích vybraných zemích. Bylo odůvodněno proč se určité kraje SR a PL potýkají s vysokou mírou nezaměstnanosti a naopak. Následně byla specifikována dlouhodobá nezaměstnanost v porovnání s průměrem EU. V této podkapitole bylo zjištěno, že Slovensko se drží nad průměrem Evropské unie, zatímco Polsko je dlouhodobě pod průměrem. Ačkoliv se u obou států dlouhodobá nezaměstnanost snižuje, tak je tento jev jistým rizikem pro společnost a měli by se najít řešení, jak umožnit

těmto nezaměstnaným návrat do práce. Poté se práce věnuje dalším analýzám nezaměstnanosti, a to z pohledu porovnání nezaměstnanosti žen a mužů, kde bylo u obou zemí zjištěno že nezaměstnaných žen je průměrně více, následně srovnání nezaměstnaných na základě jejich úrovně dosaženého vzdělání. Poslední podkapitolou byla problematika nezaměstnanosti mladých lidí od 15 do 24 let, kde bylo zjištěno, že Polsko se na rozdíl od Slovenska nachází pod průměrem EU, a vysvětleno že větší procento nezaměstnaných mezi mladými je ovlivněno i účastí na vyšším vzdělávání a dobou jeho trvání.

V kapitole s názvem Výsledky a diskuze byly porovnány jednotlivé ukazatele daných států mezi sebou. Bylo zjištěno že inflace je u obou států vyšší, než je průměr Evropské unie. V části Srovnání vývoje HDP je vyzkoumáno, že slovenské HDP převážně kopíruje průměrné HDP EU, to je zapříčiněno jeho vstupem do eurozóny v roce 2012, polské HDP se ve sledovaném období drželo nad průměrem EU. Následně byla shrnuta a porovnána míra nezaměstnanosti, která měla u obou zemí klesající trend až do roku 2020, který ovlivnila pandemie. Nárůst po roce 2020 byl ovlivněn hlavně bezpečnostními opatřeními a omezeními některých odvětví. Tento jev se objevil i ve všech dalších ukazatelích nezaměstnanosti.

Ačkoliv jsou si státy polohou či historií blízké hodnoty ukazatelů se mnohdy liší. Slovensko se dlouhodobě potýká s většími problémy s nezaměstnaností, mnoho mladých lidí emigruje do zahraničí a její ekonomika patří mezi ty horší v EU. Na druhé straně Polsko je zemí s nízkou nezaměstnaností a obecně polská ekonomika patří mezi ty silnější.

V současné době se oba státy stále vypořádávají s důsledky celosvětové pandemie covid-19 a i s aktuální válkou na Ukrajině. Je na místě doufat, že se vlády s dopady těchto událostí vypořádají co nejlépe.

5 Seznam použitých zdrojů

CAIRNS, David, Nuno de Almeida ALVES, Ana Paula ALEXANDRE a Augusta CORREIA. Youth unemployment and job precariousness: political participation in the austerity era. Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2016. ISBN 9781137562807.

ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. Základy financí. Praha: Grada, 2011. ISBN 9788024736693.

DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a Luboš SMRČKA. *Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-008-9.

DVOŘÁKOVÁ, Zuzana, 2007. Management lidských zdrojů. Praha: C.H. Beck. ISBN 978-80-7179-893-4.

HOLMAN, R. Ekonomie. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 538. ISBN 978-80-7400-006-5

JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-0251-8.

LAŠTŮVKOVÁ, Ľubomára. 2005. Aktivná politika trhu práce. [online]. [cit 2023-01- 31]. Dostupné z: <http://www.epi.sk/odborny-clanok/Aktivna-politika-trhu-prace.htm>.

SIROVÁTKA, T. Politika pracovního trhu. Brno: Vydavatelství MU Brno, 1995. ISBN 80-210-1251-X.

MACÁKOVÁ, Libuše. Mikroekonomie: základní kurs. 11. vyd. Slaný: Melandrium, 2010. ISBN 978-80-86175-70-6.

MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 2., dopl. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-60-5.

NEUMANN, Pavel, Pavel ŽAMBERSKÝ a Martina JIRÁNKOVÁ. Mezinárodní ekonomie. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 9788024732763.

POTUŽÁKOVÁ, Zuzana a Stanislava MILDEOVÁ. Analysis of Causes and Consequences of the Youth Unemployment in the EU. Politická ekonomie [online]. 2015, 63(7), 877-894 [cit. 2023-02-18]. ISSN 00323233. Dostupné z: doi:10.18267/j.polek.1043

RAUDENSKÁ, Petra a Jiří VEČERNÍK, ed. *Vzdělání, dovednosti a mobilita: zaměstnání a trh práce v České republice a evropských zemích*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4294-9.

ROJÍČEK, Marek, Vojtěch SPĚVÁČEK, Jan VEJMĚLEK, Eva ZAMRAZILOVÁ a Václav ŽDÁREK. Makroekonomická analýza: teorie a praxe. Praha: Grada Publishing, 2016. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5858-9.

SAMUELSON, Paul Anthony a William D. NORDHAUS. Ekonomie: 19. vydání. Praha: NS Svoboda, 2013. ISBN 9788020506290.

SOUKUP, Jindřich. Makroekonomie: moderní přístup. Praha: Management Press, 2007. ISBN 978-80-7261-174-4.

ŠMÍDA, Filip. Zavádění a rozvoj procesního řízení ve firmě. Praha: Grada, 2007. Management v informační společnosti. ISBN 978-80-247-1679-4.

TIRUNEH, Workie Menbere, ŠTEFÁNIK, Miroslav a kol. 2014. Trh práce na Slovensku: Analýzy a prognózy. Bratislava: Ekonomický ústav Slovenskej akadémie vied. ISBN 978-80-7144-233-2.

VLČEK, Josef. 2005. Ekonomie a ekonomika. 3. vyd. Praha: ASPI. ISBN 80-7357-103-X

VYBÍHAL, Václav. Mzdové účetnictví ...: praktický průvodce. Praha: Grada, [1998] -. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-271-3108-2.

WISNIEWSKI, Zenon; Maksim, Monika (2013) : Active Labour Market Policies in Poland, CESifo Forum, ISSN 2190-717X, ifo Institut - Leibniz-Institut für Wirtschaftsforschung an der Universität München, München, Vol. 14, Iss. 1, pp. 22-28

Internetové zdroje

The Causes and Effects of Unemployment. UK Essays | UKEssays [online]. Copyright © 2003 [cit. 05.10.2022]. Dostupné z: <https://www.ukessays.com/essays/economics/the-effects-and-causes-of-unemployment-economics-essay.php>

Voluntary and involuntary unemployment | Learn economics. Learn economics | Home [online]. Dostupné z: <https://www.learn-economics.co.uk/Voluntary-and-involuntary-unemployment.html>

Voluntary unemployment - Economics Help. Economics Help [online]. Copyright © [cit. 05.10.2022]. Dostupné z: <https://www.economicshelp.org/blog/27673/concepts/voluntary-unemployment/>

Správa na úseku zaměstnanosti - Ministerstvo vnitra České republiky. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2022 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 06.10.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/sprava-na-useku-zamestnanosti.aspx>

Unemployment - Definition, Types, and Causes of Unemployment. Corporate Finance Institute | FMVA® | CBCA™ | CMSA® | BIDA™ [online]. Copyright © 2015 to 2022 CFI Education Inc. [cit. 05.10.2022]. Dostupné z: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/economics/unemployment/>

Materské. [online]. Copyright © [cit. 19.10.2022]. Dostupné z: <https://www.slovensko.sk/sk/zivotne-situacie/zivotna-situacia/materske2/>

Przyznanie statusu osoby bezrobotnej | WORTAL. Strona główna | WORTAL [online]. Dostupné z: <https://psz.praca.gov.pl/-/13783-pryzyznanie-statusu-osoby-bezrobotnej>

What Is Unemployment? Understanding Causes, Types, Measurement. Investopedia: Sharper insight, better investing. [online]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/u/unemployment.asp>

Youth unemployment - Statistics Explained. Sorry - 581647995 [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Youth_unemployment

UKEssays. November 2018. The Causes and Effects of Unemployment. [online]. Available from: <https://www.ukessays.com/essays/economics/the-effects-and-causes-of-unemployment-economics-essay.php?vref=1> [Accessed 13 March 2023].

Správa na úseku zaměstnanosti - Ministerstvo vnitra České republiky. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2023 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 13.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/sprava-na-useku-zamestnanosti.aspx>

Unemployment - Definition, Types, and Causes of Unemployment. Corporate Finance Institute | FMVA® | CBCA® | CMSA® | BIDA® [online]. Copyright © 2015 to 2023 CFI Education Inc. [cit. 13.03.2023]. Dostupné z: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/economics/unemployment/>

Population, total - Poland | Data. World Bank Open Data | Data [online]. Copyright © Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=PL>

Poland. Redirecting to /select-language?destination=/node/1 [online]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/poland_en

Voluntary unemployment - Economics Help. Economics Help [online]. Copyright © [cit. 13.03.2023]. Dostupné z: <https://www.economicshelp.org/blog/27673/concepts/voluntary-unemployment/>

Voluntary and involuntary unemployment | Learn economics. Learn economics | Home [online]. Dostupné z: <https://www.learn-economics.co.uk/Voluntary-and-involuntary-unemployment.html>

Polsko | BusinessInfo.cz. BusinessInfo.cz - Oficiální portál pro podnikání a export [online]. Copyright © 1997 [cit. 21.11.2022]. Dostupné z:

<https://www.businessinfo.cz/navody/polsko-souhrnna-teritorialni-informace/2/>

2022 > ÚPSVaR. ÚPSVaR [online]. Copyright © Dostupné z:

https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky/2022.html?page_id=1153450

Úvodná stránka -Rýchly komentár- Národná banka Slovenska [online]. Copyright © [cit. 18.02.2023]. Dostupné z: <https://nbs.sk/dokument/f1054d41-f61d-4883-905b-63da968b6a6f/stiahnut?force=false>

Metodika -Mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED [online] Dostupné z :

[97https://www.czso.cz/csu/czso/metodika_mezinarodni_klasifikace_vzdelani_isced_97#4](https://www.czso.cz/csu/czso/metodika_mezinarodni_klasifikace_vzdelani_isced_97#4)

Nezaměstnanost mladých stoupá napříč Evropou, musí žít z úspor, iDnes.cz [online].

Praha: Mafra, 2020, 20. ledna, [cit. 2022].

zdroj: https://www.idnes.cz/ekonomika/zahranicni/nezamestnanost-mladych-koronavirus-prace-mladi-evropa-data-eurostat.A200616_151313_eko-zahranicni_svob

OECD (2023), Youth unemployment rate (indicator). doi: 10.1787/c3634df7-en

OECD (2023), Unemployment rate (indicator). doi: 10.1787/52570002-en (Accessed on 04 March 2023)

OECD (2023), Unemployment rates by education level (indicator). doi: 10.1787/6183d527-en (Accessed on 13 March 2023)

OECD (2023), Long-term unemployment rate (indicator). doi: 10.1787/76471ad5-en (Accessed on 13 March 2023)

Glossary:Labour force - Statistics Explained. Sorry - 43769006 [online]. Dostupné z:

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Labour_force

Statistics on young people neither in employment nor in education or training - Statistics Explained. Sorry - 620061069 [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Statistics_on_young_people_neither_in_employment_nor_in_education_or_training

2. Economic inactivity in Poland before and after the COVID-19 pandemic [online].

Dostupné z: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/a2638a6c-en/index.html?itemId=/content/component/a2638a6c-en>

6 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

6.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 Druhy obyvatelstva **Chyba! Záložka není definována.**

6.2 Seznam grafů

Graf 1 poptávka na trhu práce.....	14
Graf 2 Křivka nabídky práce	16
Graf 3 Rovnováha na trhu práce	18
Graf 4 Vývoj Polského HDP v letech 2012-2021.....	39
Graf 5 Vývoj Slovenského HDP v letech 2012-2021.....	41
Graf 6 Srovnání vývoje HDP v letech 2012 až 2021 s EU.....	42
Graf 7 Měsíční vývoj inflace na Slovensku.....	43
Graf 8 Roční vývoj inflace Slovenska v letech 2012-2021	43
Graf 9 Měsíční vývoj míry inflace Polska roku 2022.....	44
Graf 10 Roční míra inflace v Polsku v letech 2012-2021.....	45
Graf 11 Srovnání inflace Polska a Slovenska v letech 2012-2021 s EU	46
Graf 12 Vývoj míry nezaměstnanosti na Slovensku v letech 2012-2021	47
Graf 13 Srovnání míry nezaměstnanosti v Polsku a Slovensku v letech 2012-2021 s EU..	51
Graf 14 Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti Slovenska v porovnání s EU	52
Graf 15 Míra nezaměstnanosti Polska v letech 2012-2021	49
Graf 16 Vývoj dlouhodobé míry nezaměstnanosti Polska v porovnání s EU	53
Graf 17 Srovnání vývoje dlouhodobé nezaměstnanosti Polska a Slovenska s EU.....	54
Graf 18 Míra nezaměstnanosti podle pohlaví na Slovensku v letech 2012-2021.....	56
Graf 19 Míra nezaměstnanosti podle pohlaví v Polsku v letech 2012-2021	56
Graf 20 Srovnání vývoje nezaměstnanosti podle pohlaví	57
Graf 21 Nezaměstnanost podle úrovně vzdělání v Polsku v letech 2012-2021.....	58
Graf 22 Nezaměstnanost podle úrovně vzdělání na Slovensku v letech 2012-2021	59
Graf 23 Vývoj nezaměstnanosti mladých Poláků v letech 2012-2021	61
Graf 24 Vývoj nezaměstnanosti mladých Slováků v letech 2012-2021	62
Graf 25 Míra nezaměstnanosti mladých lidí (15-24 let) v Polsku a Slovensku	63

6.3 Seznam použitých zkratk

EU	- Evropská unie
EUROSTAT	- Evropský statistický úřad
NATO	- Severoatlantická aliance
OSN	- Organizace spojených národů
GUS	- główny urząd statystyczny
ŠÚSR	- štatistický úrad slovenskej republiky
NBS	- Národní banka Slovenska
např.	- například
UPSVR	- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OECD	- Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
tj.	- to je
SR	- Slovenská republika
HDP	- hrubý domácí produkt
CPI	- index spotřebitelských cen
PPI	- index cen výrobců
Atd.	- a tak dále